

25.04.2012

Kj/5

§ 91

Lähetekeskustelu kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksia ja demokratian vahvistamista koskevasta hankkeesta

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti käydä asiassa lähetekeskustelun jatkovalmistelun pohjaksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Demokratia-ryhmän loppuraportti 1.11.2011
- 2 Päätöshistoriaan sisältyvät lausunnot

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättäne käydä asiassa lähetekeskustelun jatkovalmistelun pohjaksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus asetti demokratia-ryhmän ajalle 1.4. - 31.10.2011 ohjaamaan ja seuraamaan tämän valtuustokauden strategiaohjelmaan sisältyvien demokratian ja vaikuttamisen tavoitteiden mukaisten toimenpiteiden valmistelua ja kokoamista kansanvaltahankkeeksi. Demokratia-ryhmän loppuraportti on esityslistan tämän asiakohdan liitteenä 1.

Kaupunginhallitus päätti (9.1.2012) pyytää demokratia-ryhmän loppuraportista lauta- ja johtokuntien lausunnot, jotka sisältyvät tämän asiakohdan päätöshistoriaan ja liitteeseen 2. Samalla kaupunginhallitus käynnisti ryhmän esitysten pohjalta jatkotyönä selvitysten ja suunnitelmien laatimisen alueellisen demokratian kehittämiseksi, suoran demokratian edistämiseksi ja valmistelun avoimuuden lisäämiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että tarkoituksena on ollut edetä toimenpiteiden toteutuksessa viivytyksettä käynnistämällä ensimmäisessä vaiheessa kehittämistyötä edellyttävät selvitykset osallistuvasta budjetoinnista, alueellisen osallistumisen kokeilusta, kansanäänestysten menettelytavoista, verkkopalvelujen kehittämisestä,

koulujen verkkovaikuttamisen kehittämisestä ja ns. demokraatioiloista. Selvitysten laatiminen on parhaillaan vireillä eri virastoissa. Ensimmäisiä toimenpiteitä koskevat esitykset tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn toukokuussa 2012.

Kaupunginhallitus ilmoittaa, että edellä selostettujen selvitysten ja lauta- ja johtokunnilta saatujen lausuntojen sekä käydyn lähetekeskusten pohjalta laaditaan jatkotyön toimenpidesuunnitelma, joka sisältää asukasosallistumisen mallin tai mallit ja pilottialueet sekä muut jatkotoimenpiteet.

Edustuksellisen demokratian kehittämisen ja kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamisen osalta kaupunginhallitus toteaa, että toimenpide-ehdotukset valmistellaan erikseen osana seuraavan valtuustokauden strategiaohjelmaa. Valmistelun yhteydessä selvitetään erilaisten mallien soveltuvuutta kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamiseksi ottaen huomioon kuntauudistuksen mahdollisesti tuomat muutokset. Selvityksestä laaditaan raportti kaupunginhallitukselle 30.11.2012 mennessä.

Kaupunginhallituksen mielestä asiasta tulisi käydä kaupunginvaltuustossa lähetekeskustelu.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginvaltuustossa nyt käytävä lähetekeskustelu on osa valmistelua. Tämän johdosta ei päätöksentekoa, lukuun ottamatta pöydälle panoa tai palautusta, tulisi kaupunginvaltuustossa sallia.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Demokratia-ryhmän loppuraportti 1.11.2011
- 2 Päätöshistoriaan sisällyttämättömät lausunnot

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 10.04.2012 § 348

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

25.04.2012

Kj/5

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättäne käydä asiassa lähetekeskustelun jatkovalmistelun pohjaksi.

Käsittely

10.04.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä muutti esitystään siten, että esittelijän osuuden seitsemänteen kappaleeseen lisätään seuraava lause: "Selvityksestä laaditaan raportti kaupunginhallitukselle 30.11.2012 mennessä." Näin teksti vastaa kaupunginhallituksen 9.1.2012 tekemää päätöstä.

Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän muutetun esityksen yksimielisesti.

09.01.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

12.12.2011 Pöydälle

07.12.2011 Pöydälle

19.09.2011 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Helsingin Satama -liikelaitoksen jk 03.04.2012 § 23

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Johtokunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavansisältöisen esittelijän muutetun ehdotuksen mukaisen lausunnon demokratiaryhmän loppuraportista:

" Helsingin Satama on kunnallinen liikelaitos, joka tuottaa asiakkailleen satamapalveluja. Asiakkaita ovat ulkomaankaupan ja laivamatkustajaliikenteen piirissä toimivat yritykset kuten satamaoperaattorit, varustamot, huolinta - ja kuljetusliikkeet sekä tuontia ja vientiä harjoittavat yritykset. Matkustajasatamissa Helsingin Satama palvelee myös matkustajia. Helsingin Satama ei kohdista palveluja suoraan kuntalaisille, mutta on toki tekemisissä asukkaiden

25.04.2012

Kj/5

kanssa, erityisesti sataman läheisyydessä asuvien kuntalaisten kanssa. Helsingin Satamalla on siten rajallisemmin yhtymäkohtia demokratia-ryhmän esittämiin selvityksiin ja suunnitelmiin alueellisen demokratian kehittämiseksi kuin kuntalaisille välittömästi palveluja tarjoavilla virastoilla ja liikelaitoksilla.

Kaupunkiyhteistyö

Helsingin Satama on osallistunut satama-alueiden läheisyydessä olevien kaupunginosien asukasyhdistysten tilaisuuksiin ja tuonut niissä esiin aktiivisen roolinsa hyvänä naapurina Tärkeä teema näissä tilaisuuksissa on ollut sataman ympäristövaikutusten hallinta.

Osoituksena yhteistyön toimivuudesta Helsingin Satama voitti vuonna 2010 ESPO-palkinnon Euroopan parhaasta kaupunkiyhteistyöstä. ESPO (European Sea Ports Organisation) on satamien yhteinen edunvalvontajärjestö, joka tekee merkittävää työtä satamien yhteisten käytänteiden edistäjänä. Palkinnon perusteena todettiin erityisesti Helsingin Sataman halu ylläpitää satamatoimintaa kaupungin keskustassa siten tukien Helsingin merellistä identiteettiä. Tuomaristo kiitti Helsingin Satamaa myös jatkuvasta vuorovaikutteisesta keskustelusta paikallisen yhteisön sidosryhmien kanssa.

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi mukaan lukien taloustiedon avoin saatavuus ryhmän esittämässä muodossa ei edistä Helsingin Sataman päämääriä. Helsingin Satama toimii liikelaitoksena kilpailutilanteessa ja sen asiakaskunta koostuu lähes yksinomaan yrityksistä. Lisäksi on muistettava, että Helsingin Sataman toiminta yhtiöitetään kuntalain muutoksen tullessa voimaan lähiaikoina.

Verkkopalvelut

Helsingin Sataman toiminnan luonteen ja asiakaskunnan rakenteen takia ei Helsingin Satamalla ole tarvetta kohdistaa verkkopalvelujaan erityisesti yksittäisille kuntalaisille, vaan se tarjoaa Internet-pohjaisia informatiivisia verkkopalveluja sataman toimintaan liittyville yrityksille ja yksityisille henkilöille koko maan laajuisesti ja kansainvälisesti.

Helsingin Satama tuottaa kansalaisten ja yritysten käyttöön avointa tietoa mm. alusten saapumis- ja lähtöajoista. Tämä tieto on saatavilla ajantasaisesti Helsingin Sataman Internet-sivujen kautta sekä mobiililaitteilla.

Helsingin Satama on syksystä 2011 lähtien ollut mukana sosiaalisessa mediassa (Facebookissa <http://www.facebook.com/HelsinginSatama> ja Twitterissä <http://twitter.com/#!/PortOfHelsinki>). Yhtenä

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

pääkohderyhmänä Facebookissa ovat matkustajat ja kansalaiset. Facebook tarjoaa kansalaisille suoran, nopean ja avoimen kanavan kommunikointiin Helsingin Sataman kanssa. Sosiaalinen media mahdollistaa entistä vuorovaikutteisemmän läsnäolon lähiyhteisöjen elämässä. Facebookin tyyli on vapaampi, keskustelevampi ja rosoisempi kuin virallisten verkkosivujen.

Lisäksi Helsingin Satama tarjoaa reaaliaikaista videokuvaa web-kameroilla eri satamanosista. Tällä palvelulla on hyvin paljon aktiivisia käyttäjiä.

Helsingin Sataman sivujen kautta voi antaa palautetta joko Digium-järjestelmän kautta tai sähköpostilla. Kaikkiin palautteisiin vastataan. ”

Esittelijä

talousjohtaja
Tauno Sieranoja

Lisätiedot

Eve Tuomola, puhelin: +358931033551
eve.tuomola(a)hel.fi

Rahoitusjohtaja 30.3.2012

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa, kaupunginhallituksen 9.1.2012 tiedoksi merkitsemässä demokratia-ryhmän loppuraportissa on käsitelty kattavasti demokratian kehittämisen linjauksia ja arvioita toteutuksesta. Demokratia-ryhmän työ konkretisoi kaupunginvaltuuston hyväksymässä strategiaohjelmassa 2009–2012 esitettyjä demokratian ja vaikuttamisen linjauksia. Työryhmän raportissa esitetyt toimenpiteet muodostavat hyvän pohjan demokratian kehittämiseksi Helsingissä.

Kaupunginhallituksen käynnistämien jatkotoimenpiteiden valmistelusta talous- ja suunnittelukeskus toteaa osaltaan seuraavaa.

Talous- ja suunnittelukeskuksessa on käynnissä selvitystyö osallistuvan budjetoinnin toteutumismahdollisuuksista Helsingissä. Lisäksi talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että kaupunkilaisten ja muiden tahojen vaihtoehdoisen budjetoinnin mahdollistamiseksi Helsinki Region Infoshare www.hri.fi verkkopalveluun on avattu kaupungin taloustietoja laajasti ja yksityiskohtaisesti. Palvelussa ovat Helsingin kaupungin vuosien 2009 ja 2010 tulot ja menot tilinpäätöksen mukaan. Tiedot mahdollistavat kaupungin talousarvio- ja tilinpäätöslukujen käytön esim. vaihtoehtoisten budjettien laadintaan niin kaupunki kuin virastotasolla.

Alueellisen osallistumisen kokeilua varten laadittavasta pilottisuunnitelmasta talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että virasto

25.04.2012

Kj/5

osallistuu pilottikokeilun suunnitteluun yhdessä hallintokeskuksen kanssa. Pilotissa testataan ja analysoidaan menetelmiä uuden tyyppisen asukaskokouksen järjestämiseksi Helsingissä.

Talous- ja suunnittelukeskuksessa on käynnissä selvitystyö kaupungin hallintokuntien verkkopalveluhankkeista ja -suunnitelmista asukasosallistumista tukevaa sähköisten vuorovaikutuskanavien, verkkopalvelujen ja neuvontaa koskevan kehittämissuunnitelman laatimista varten. Selvitys tehdään kartoittamalla ja analysoimalla yhtenäisellä tavalla kaupungin eri hallintokunnissa käyttöönotetut ja suunnitteilla olevat verkkopalvelut, joilla pyritään parantamaan asukasosallistumista.

Talous- ja suunnittelukeskuksessa on käynnissä selvitystyö eri hallintokuntien demokratiatiloista, niiden määrästä ja kustannuksista.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa lisäksi, että edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten parantamista koskevat toimenpide-ehdotukset kaupunginvaltuuston strategiaohjelmaan 2013 - 2016 voidaan valmistella demokratia-ryhmän loppuraportista annettujen lausuntojen ja jatkotoimenpiteiden pohjalta syyskaudella 2012.

Lisätiedot

Karvinen Marko, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Kiinteistölautakunta 22.03.2012 § 160

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Kiinteistölautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle Demokratia-ryhmän loppuraportista seuraavan lausunnon:

Kuntalaisten osallistumisaktiivisuuden lisääminen on tärkeä strateginen tavoite

Kaupungin strategiaohjelmassa demokratian ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen on ollut yksi keskeisistä kohteista.

Kuntalaisille suunnattujen sähköisen kuulemisen ja vaikuttamisen verkkopalveluja sekä alueellisia asukaspaneelleja tulee edelleen kehittää osana suoran ja edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten toteuttamista ja tukemista.

Kunnallisten kansanäänestysten kohdalla vaihtoehdot tulisi muotoilla niin selkeästi ja yksiselitteisesti, että äänestäjät pystyvät valitsemaan todellisista vaihtoehdoista tietäen niiden todelliset seurausvaikutukset.

Haastavimpia ovat etenkin laajat ja monitahoiset asiakokonaisuudet, joita on vaikea pelkistää muutamaksi vaihtoehdoksi. Nähtävästi vain melko harvat kysymykset todella soveltuvat ratkaistaviksi kunnallisella kansanäänestyksellä.

Kuntalaisen tiedonsaanti, päätöksenteon avoimuus ja verkkoviestintä

Kehitettäessä kanavia vaikuttamiseen tulee huomioida, että toimivan järjestelmän edellytyksenä ovat hyvät tiedonsaantimahdollisuudet ja päätöksentekojärjestelmän läpinäkyvyys. Verkkopalvelujen kehittämisessä on huomioitava, että hyvä ja oikea-aikainen tiedonsaanti on edellytys päätöksentekoon osallistumiselle. Osallistumisen ja tiedonsaannin palveluja tulee kehittää samanaikaisesti siten, että asian tietosisältö ja tausta ovat riittävässä määrin saatavilla palaute- ja osallistumiskanavan yhteydessä.

Kiinteistötoimi on osaltaan kehittämässä verkkosivujaan siellä julkaistavien asioiden ajankohtaisuuden ja kattavuuden osalta.

Yhteisöllisyys demokratian edistäjänä

Kaupungin on syytä jatkossakin tukea ja edistää asukkaiden yhteisöllisiä hankkeita eri alueilla osana hyvää ja toimivaa lähidemokratiaa. Toiminta voi olla käytännössä vaikka minkä tapaista alkaen lähimetsän siivoustalkoista päätyen aina kerrostalojen ryhmärakennuttamiseen. Kaikkea toimintaa ei välttämättä tarvitse aina tehdä kunnan ja viranomaisten voimin. Asukkaiden ollessa mukana toiminnoissa saadaan samalla arvokasta suoraa palautetta toiminnan kehittämiseen.

Asukkaiden lisäksi demokratian ja vaikuttamisen kehittämisessä tulee ottaa huomioon myös kunnan alueella toimivat erilaiset organisaatiot, joiden mielipiteitä on syytä kuunnella esim. kaavoitukseen, ympäristönsuojeluun, kunnallistekniikan suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä samalla vuorovaikutusta niiden kanssa lisäten.

Vuokralaisdemokratian kehittäminen

Helsingin kaupungin vuokralaisdemokratian tarkoituksena on antaa asukkaille päätösvaltaa ja vaikutusmahdollisuus omaa asumistaan koskevissa asioissa sekä lisätä asumisviihtyvyyttä ja edistää vuokralojen kunnossapitoa ja hoitoa.

Asukkaiden osallistumista olisi mahdollista lisätä mm. verkkopalvelua kehittämällä. Hyvin toteutettuna se helpottaisi osallistumista, koska se ei ole aikaan tai paikkaan sidottua. Merkittävä osa kaupungin vuokralaisista saataisiin verkkopalvelun piiriin, jos järjestelmä

25.04.2012

Kj/5

toteutettaisiin yhteisenä asiointiportalina, joka toteutettaisiin esim. Helsingin kaupungin asunnot Oy:n johdolla.

Demokratiatilat

Kiinteistöviraston tilakeskuksen johdolla tullaan laatimaan selvitys ns. demokratiatiloista ja niiden käytön kustannuksista. Toimitilasuunnittelussa ja muussa tilojen käytön suunnittelussa otetaan huomioon asukkaiden ja kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden kokoontumistilarpeet. Selvitys valmistellaan huhtikuun 2012 loppuun mennessä, ja siihen sisältyy myös esitys tilakustannusten kohdentumisesta ja tilojen käyttöön liittyvistä ehdoista. Tilojen yhteis- / vuorottaiskäyttö on joka tapauksessa melko haastavaa ja yhteisten toimintatapojen luominen ja omaksuminen ei tapahdu hetkessä.

Paikkatietopalvelut

Kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston kartta- ja paikkatietopalvelujen avulla Demokratia-ryhmän loppuraportissa kaavailtuja kehittämishankkeita toteutetaan käytännössä jo nyt Internetissä olevan kartta- ja paikkatietopalvelun kautta tietopohjan ollessa siten käytettävissä alueellisen demokratian toimijoilla esim. raportin toimenpiteen 4 kehittämisessä.

Paikkatietopalvelusta voidaan kehittelyn ja uudistusten jälkeen avata kaupunginosakohtaisia tai alueittaisia karttanäkymiä.

Kartta- ja paikkatietoaineistoja on avattu maksuttomasti kaupunginosayhdistysten liitto Helka ry:n ja sen jäsenjärjestöjen rakentamien omien karttasovellusten käyttöön.

Tilasto- ym. aineistojen katselun ja käytön tueksi on avattu mm. vapaaseen käyttöön seutukartta, kaupunginosarajat ja hallinnolliset aluejaot.

Kartta-aineistot voidaan toimittaa selvityksessä mainittuun Invertoinnit kartalla -palveluun, ja ko. palvelu on tarvittaessa rakennettavissa kaupungin muihin kaupunkiyhteisiin kartta- ja paikkatietopalveluihin liittyvänä.

Luottamushenkilöiden karttapalvelun kehittämistä on alustavasti suunniteltu osana Ahjo-järjestelmän karttaliittymän kehittämistä.

08.03.2012 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

virastopäällikkö
Jaakko Stauffer

Lisätiedot

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

25.04.2012

Kj/5

Ilkka Kaartinen, osastopäällikkö, puhelin: 310 36418
ilkka.kaartinen(a)hel.fi
Teuvo Sarin, apulaisosastopäällikkö, puhelin: 310 36419
teuvo.sarin(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 13.03.2012 § 74

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Ympäristölautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Ympäristölautakunta pitää demokratia-ryhmän loppuraportin toimenpide-esityksiä perusteltuina ja hyvinä keinoina kehittää kaupungin toiminnan läpinäkyvyyttä ja kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon ja suunnitteluun. Etenkin valmistelun avoimuuden lisääminen, sähköisten vuorovaikutus- ja verkkopalveluiden kehittäminen sekä osallistuvan budjetoinnin edistäminen ovat aiheita, jotka koskettavat ympäristölautakunnan toimialaa.

Ympäristökeskuksella on kokemusta 2000-luvun alkupuolelta laajamittaisesta kaupunkilaisten osallistamisesta suunnitteluun ja päätöksentekoon, kun kestävä kehityksen toimintaohjelmaa laadittiin ja toteutettiin.

Helsingin kestävä kehityksen ohjelmatyön keskeisimpiä vahvuuksia oli kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja aktiivinen hyödyntäminen sekä ylipäänsä vuorovaikutteisten suunnittelumenetelmien kehittäminen. Kaiken kaikkiaan paikallisagendatyöhön osallistui noin 4 000 kaupunkilaista. Prosessin vuorovaikutteisuus ja kaupungin tuki asukasvetoisille kestävä kehityksen hankkeille olivat tärkeinä kriteereinä Helsingin vuonna 2003 saamassa European Sustainable Cities Award -kilpailun kunniamaininnassa.

Kestävä kehityksen toimintaohjelmakausi päättyi vuonna 2010. Sittemmin ympäristökeskuksen ohjelmien tai vastaavien valmistelussa osallistamismenettelyt ovat olleet vaatimattomampia lähinnä resurssisyistä johtuen.

Kestävä kehityksen ajattelutapaan kuuluu sosiaalinen kestävyys, jonka yksi ulottuvuus on kaupunkilaisten osallistuminen yhteisiä asioita koskevaan päätöksentekoon. Siinä mielessä demokratia-ryhmän työ ja loppuraportti voidaan nähdä myös luontevana jatkona kaupungin

kestävän kehityksen työlle.

Demokratia-ryhmän esittämä osallistuvan budjetoinnin kehittäminen on kannatettava kokeilu. Ympäristökeskuksen koordinoimasta kaupungin ympäristötilinpidosta löytyy aineistoa, jota kannattaa pitää muun taloudellisen tiedon ohella mukana kokeilun käytännön toteutuksessa. Aineisto pitää sisällään kaupungin hallintokuntien tuottamaa tietoa ympäristötuotoista, -kuluista ja -investoinneista.

Työryhmän ehdottama verkkopalveluiden ja vuorovaikutuspalveluiden kehittäminen sekä valmistelun avoimuuden lisääminen ovat hyviä tavoitteita. Erityisesti sosiaalisen median hyödyntäminen näiden tavoitteiden toteuttamiseksi on kaupunkiorganisaatioissa vielä lapsenkengissä. Sosiaalisen median käytön pelisääntöjä ja edistämistä tulisikin avoimen keskustelun pohjalta linjata kaupungin tasolla.

Ympäristökeskus on viime vuosina toteuttanut tai toteuttaa seuraavia hankkeita tai toimia, jossa asukkaita ja sidosryhmiä on eri tavoilla osallistettu toimintaan.

Vuosina 2008-2011 ympäristökeskus osallistui pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen vetämään 4V-hankkeeseen, jossa kehitettiin mahdollisuuksia kestävään, viihtyisään ja vastuulliseen kaupunkiasumiseen yhdessä asukkaiden, asuinkiinteistöjen, koulujen, päiväkotien ja yhdistysten kanssa. Hankkeen toiminta keskittyi Helsingissä Mellunkylän, Roihuvuoren ja Herttoniemen kaupunginosiin sekä niiden lähialueille. Hankkeessa luotuja hyviä käytäntöjä on tarkoitus hyödyntää ja kehittää edelleen mm. Ilmastoinfon palveluja kehitettäessä.

Ilmastoinfon käynnistymässä olevassa korttelihankkeessa luodaan toimintatapoja, joiden avulla samassa korttelissa asuvat ihmiset ja siellä toimivat yritykset voivat yhteistyössä Ilmastoinfon kanssa kehittää omaa kortteliaan. Hankkeen kautta kortteleissa voidaan löytää konkreettisia säästökohteita sekä vähäpäästöisiä ja arkea helpottavia ratkaisuja päivittäisten rutiinien hoitamiseen. Hankkeen pilotointikortteliksi valittiin Karhupuiston laidalla Kalliossa sijaitseva kortteli. Valitussa korttelissa sijaitsee asuinkiinteistöiden lisäksi useita liikehuoneistoja sekä koulu, päiväkotikoti ja puisto, mikä tekee siitä monipuolisen ympäristön Kortteli-hankkeen kehittämiseksi. Myös Puu-Vallilassa käynnistellään toimintaa paikallisen asukasyhdistyksen kanssa.

Helmikuussa käynnistynyt ympäristökeskuksen koordinoima EU-rahoitteinen Greening Events –hanke tukee myös omalta osaltaan kaupunkilaisten ja virkamiesten välisen vuorovaikutuksen edistämistä

ympäristöasioissa. Hankkeen tarkoituksena on mm. luoda toimintamalleja, joilla myös tapahtumien osallistujat ja yleisö voivat vaikuttaa tapahtumien ympäristöasioiden hallintaan. Verkko- ja vuorovaikutuspalveluiden kehittäminen sekä sähköisen asiointin edistäminen on ympäristökeskuksen strateginen tavoite.

Ympäristökeskus on toiminut sosiaalisessa mediassa noin vuoden, ja toimintaa on tarkoitus laajentaa vähitellen. Kaupunkilaisten ilmastoneuvonnasta vastaava ilmastoinfo on myös toiminut varsin aktiivisesti sosiaalisessa mediassa.

Ympäristötiedon avoimuuden lisäämistä ympäristökeskus edistää myös monin tavoin. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun sähköisen ympäristötilaston (www.helsinginymparistolasto.fi) tietokantaa laajennetaan vuosittain. Lisäksi sähköiseen ympäristötilastoon ollaan parhaillaan tuottamassa ns. asukasystävällistä versiota, jossa nostetaan esiin ja tulkitaan jokaiselta ympäristönsuojelun osa-alueelta indikaattoreita, joita ovat kansalaisnäkökulmasta kiinnostavia. Alueellisen ympäristötiedon saralla merkittävin kokonaisuus on kaupungin luontotietojärjestelmä. Lisäksi ympäristökeskus seuraa uimakauden aikana (15.6.-31.8.) säännöllisesti Helsingin 28 uimarannan veden laatua, josta tiedotetaan säännöllisesti. Paikallisten ilmanlaatu-tietojen julkaisemisesta puolestaan vastaa HSY. Ympäristökeskus on jo kymmenen vuoden ajan julkaissut internetissä kaupungin virastojen ja liikelaitosten ympäristöraporttia varten tuotetut materiaalit. Raportointia ollaan laajentamassa myös kaupungin tytäryhteisöjen suuntaan.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Pekka Kansanen

Lisätiedot

Markus Lukin, johtava ympäristösuunnittelija, puhelin: +358 9 310 31606
[markus.lukin\(a\)hel.fi](mailto:markus.lukin(a)hel.fi)

Taloushallintopalvelu-liikelaitoksen jk 09.03.2012 § 4

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Johtokunta päätti antaa asiasta kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunginhallitus on pyytänyt johtokunnan lausuntoa demokratia-ryhmän loppuraportista 29.2.2012 mennessä.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Demokratia-ryhmän loppuraportissa esitetään erilaisia asukasdemokratian lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Suurelta osin raportin toimenpide-esitykset eivät koske taloushallintopalvelua kaupungin sisäisiä tukipalveluja tuottavana yksikkönä. Taloushallintopalvelu haluaa kuitenkin aktiivisesti edistää avointa vuorovaikutusta asiakkaidensa ja muiden sidosryhmien kanssa.

Taloushallintopalvelun kaikki prosessit on toteutettu läpinäkyvästi ja audit trail -periaatteen mukaisesti. Lisäksi Taloushallintopalvelulla on keskeinen rooli kaupungin harmaan talouden torjuntaan liittyvässä raportoinnissa.

Toimenpide-esityksessä 4 esitetään, että verkkopalveluja kehitetään ja lisätään vuorovaikutusta sekä valmistelun avoimuutta, jotta kaupungin tuottama asiakirja- ja muu tietoaineisto on helposti ja esteettömästi käytettävissä ja hyödynnettävissä.

Taloushallintopalvelu on ottanut verkkopalvelut käyttöön laskujen lähettämisessä ja ostolaskujen vastaanottamisessa. Lähes 40 prosenttia ostolaskuista ja noin 90 prosenttia lähtevistä laskuista on kuitenkin vielä paperisia. Verkkolaskun tekeminen tulee tehdä toimittajalle niin edulliseksi ja helpoksi, että sen käyttö kiinnostaa myös pieniä toimittajia. Kuluttajan e-laskun käyttöä tulee markkinoida yhdessä pankkien kanssa. Hyötyjen aikaansaaminen edellyttää prosessien kehittämistä ja palvelusetelien käytön tueksi rakennetaan verkossa toimivat taustajärjestelmät.

Toimenpide-esityksessä 7 esitetään laadittavaksi selvitys ns. demokratiatiloista ja niiden käytön kustannuksista. Taloushallintopalvelulla on auditoriotila, jota vuokrataan myös ulkopuolisille.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Tuula Jäppinen

Lisätiedot

Tuula Jäppinen, toimitusjohtaja, puhelin: +358931025100
tuula.jappinen(a)hel.fi

Asuntotuotantotoimikunta 07.03.2012 § 35

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Asuntotuotantotoimikunta päätti antaa Demokratia-ryhmän raportista kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Demokratia ja vaikuttaminen ovat kaupunginvaltuuston strategiaohjelman 2009-2012 keskeisiä kehittämiskohteita. Strategiaohjelman mukaan kaupunki toimii kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja demokratian vahvistamiseksi kokoamalla toimenpiteet kansanvaltahankkeeksi.

Demokratia-ryhmän raportissa käsitellään merkittäviä keinoja, joilla kaupunginvaltuuston strategiaohjelman tavoitteita voidaan toteuttaa. Raportissa esitetyt keinot vaativat huolellista lisäselvittelyä ja jotkin niistä mahdollisesti lainsäädäntömuutoksia. Raportissa esitetyillä toimilla voidaan parantaa kaupunkilaisten tiedonsaantimahdollisuuksia ja heidän osallistumismahdollisuuksiaan kunnallisessa päätöksenteossa. Erityisen tärkeinä voidaan pitää avoimuuden ja varhaisen vaikuttamismahdollisuuden lisäämiseksi esitettyjä toimenpiteitä.

Kaiken osallistumisen perustana voidaan pitää kansalaisten tiedonsaantimahdollisuuksia ja kaupungin aktiivista tiedottamista tulevista hankkeistaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kaupunki tuottaa valtavan määrän erilaista tietoa vuositason, jolloin tietoaineiston suuri määrä, sen löydettävyyden ja sähköisten tiedonsaantitai käyttömahdollisuuksien puuttuminen voivat muodostaa esteen asukasosallistumiselle ja vaikuttamiselle. Erilaisten verkkopalvelujen ja esimerkiksi Helsinki-kanavan käyttömahdollisuuksien käyttöä tulee tässä yhteydessä selvittää.

Tässä mielessä raportissa esitetyt teemat kuten palvelupaneelit, esitykset uuden teknologian käyttöönotosta tiedonsaannin parantamiseksi sekä osallistuva budjetointi avaamalla kaupungin budjettikirja pääluokkatasolla voidaan pitää kannatettavina asioina. Tällöin on kuitenkin kiinnitettävä huomiota tiedon analysointimahdollisuuksiin ja luotava keinoja ja menettelyjä, joiden avulla kaupunkilaiset voivat käsitellä saamaansa tietoa, jotta kansalaisosallistuminen tällä tavoin muodostuisi mielekkääksi tavaksi vaikuttaa.

Alueellisen päätöksenteon ja siihen liittyvien osallistumisen mallien suunnittelu on tehtävä huolellisesti, koska valmistelutasollakin monet päätökset leikkaavat eri hallintokuntien toimialoja. Lisäksi asioiden alueellinen tarkastelu voidaan nähdä vain yhtenä näkökulmana suurempien kokonaisuuksien hallinnassa. Luonnollisesti on asioita, joiden merkitys on lähinnä paikallinen, mutta esimerkiksi alueiden kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvät kysymykset ovat tyypillisesti osa isompaa kuin vain kaupunginosakohtaista kokonaisuutta. Nämä kysymykset ovat myös tyypillisesti niitä, joihin kansalaiset haluavat vaikuttaa. Pelkästään maantieteelliseen alueeseen perustuvan alueellisen osallistumismallin rinnalla tai lisäksi tulisi harkita, voidaanko

25.04.2012

Kj/5

osallistumistapoja ja joukkoa määritellä jonkin muun tekijän, esimerkiksi tiettyyn toimenpiteeseen tai toimintoihin liittyvän intressiryhmän perusteella.

Kunnallisen demokratian ja kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ovat yhteiskunnan luonnollisia kehityssuuntia, joihin kaupungin tulee vastata omilla toimenpiteillään. Näissä toimenpiteissä on syytä edetä asteittain ja hankkia kokemusta pilotoimalla kansalaisvaikuttamista kohteissa ja alueilla, joissa se on luontevinta ja joiden tuloksista saadaan kokemuksia järjestelmien edelleen kehittämiseksi.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Sisko Marjamaa

Lisätiedot

Markku Nyysölä, yksikön johtaja, puhelin: 310 32297
markku.nyysola(a)att.hel.fi

Kaupunginorkesterin johtokunta 06.03.2012 § 11

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Kaupunginorkesterin johtokunta päätti esittää lausuntonaan seuraavaa:

Johtokunnalla ei ole lisättävää Demokratia-ryhmän ansiokkaaseen loppuraporttiin, jossa ovat mukana myös kaupunginorkesterin omaan strategiaansa kirjaamat yhteiskuntavastuulliset näkökohdat taidelaitoksen toiminnan vuorovaikutuksellisuutta ja kuntalaisten syrjäytymisvaaraa koskien.

Esittelijä

vs. virastopäällikkö
Hannu Linna

Lisätiedot

Marianna Kankare-Loikkanen, Viestintäpäällikkö, puhelin: 358931022703
marianna.kankare-loikkanen(a)hel.fi

Liikuntalautakunta 06.03.2012 § 51

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Liikuntalautakunta päätti antaa Demokratia-ryhmän loppuraportista kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Demokratian ja kansalaisvaikuttamisen kehittäminen on ajankohtainen asia. Hallitusohjelman mukaisesti oikeusministeriössä valmistellaan Suomen ensimmäistä demokratiaselontekoa.

Demokratiaryhmän loppuraportti on laaja kokonaisuus ja siinä on joukko erilaisia toimenpide-ehdotuksia, joilla pyritään parantamaan kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia.

On hyvä että etsitään täydentäviä ratkaisuja edustuksellisen demokratian täydentämiseksi osallistuvan demokratian muodoilla. Toisaalta tätä mahdollisuutta käyttävät lähinnä aktiiviset kansalaiset, eivätkä passiiviset ja yhteiskunnan marginaaleissa olevien kansalaiset. Alueellinen aktiivisuus ja osallistuminen eivät saa toisaalta estää koko kaupungin kehittämistä (ks. NIMBY-ilmiö).

Demokratiaryhmän loppuraportissa toimenpiteille ei ole määritetty vastuutahoja ja resursseja. Samoin aikataulut ovat haasteellisia. Näitä tulee jatkossa täydentää ja tarkentaa.

Raportissa on kerrottu muutamia esimerkkejä kaupungin nykyisistä käytänteistä. Tällainen toiminta vaatii osaavaa henkilökuntaa, taloudellisia resursseja ja tehokasta viestintää.

Liikunta on suurin kansalaisliike, noin 400 helsinkiläiseen liikuntaseuraan kuuluu noin 100 000 jäsentä. Liikunnan kansalaistoiminta on yksi aktiivisimmista osallistumisen muodoista, jossa kuntalaiset tuottavat omatoimisesti liikuntapalveluita toisille kuntalaisille, erityisesti lapsille ja nuorille. Tätä osallistumisen ja palveluiden tuottamistapaa yhteiskunnan kannattaa jatkossakin tukea aktiivisesti.

Liikuntatoimi tekee yhteistyötä liikuntaseuroja edustavan seurafoorumin ja -parlamentin kanssa. Samoin yhteistyötä tehdään helsinkiläisiä veneilijöitä edustavat Helveneen kanssa sekä liikuntasuunnittelussa asukkaiden sekä heitä ja asiakkaita edustavien muiden yhteisöjen kanssa.

Alueellisen demokratian kehittäminen

Demokratia-ryhmän esittämät toimenpide-ehdotukset alueellisen demokratian kehittämisestä ovat kannettavia.

Liikuntavirasto on ollut mukana kaupungin hallintokuntien yhteisessä lähiöprojektissa, jossa yhteistyössä asukkaiden kanssa on lähiöihin saatu uusia liikuntapalveluja ja estetty syrjäytymistä.

On hyvä että kaupunkilaiset pääsevät mukaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oman asuinympäristönsä tulevaisuuteen vaikuttaviin prosesseihin. Asukasvuorovaikutus tuo valmistelijoiden

käyttöön sellaista tietoa ja näkemyksiä esimerkiksi liikuntapaikkojen suunnitteluun, jota ei muulla tavoin olisi käytettävissä, samalla se vaatii valmistelijoilta aikaa ja resursseja vuorovaikutuksen ylläpitoon.

Virastojen väliset rajat ovat osoittautuneet joskus esteeksi alueellisten palveluiden kehittämiseksi, kun kukin virasto keskittyy vain omaan sektoriinsa. Yksi esimerkki tästä on kaupunginosien keskeisten kohtaamispaikkojen kuten koulujen pihojen kehittämien lähiliikuntapaikoiksi, joka olisi kuntalaisten kannalta järkevää.

Suoran demokratian edistäminen

Työryhmän toimenpide-esitys toimintamallin laatimiseksi kansanäänestysten käyttöön ottamiseksi on kannatettava, kun kansanäänestystä käytetään harkiten.

Valmistelun avoimuuden lisääminen

Toimenpide-esitykset verkko- ja sähköisten palvelujen kehittämisestä vuorovaikutteiseen ja esteettömään suuntaan on kannatettava. Sosiaalisen median suosion kasvu kertoo siitä, että kuntalaisilla on halu ja tarve osallistua keskusteluun, kun aiheet käsittelevät heidän arkipäiväänsä. Sosiaalisen median kautta asukkaat ovat tuoneet julkiseen keskusteluun uusia teemoja. Vuorovaikutteisen sosiaalisen median käyttö kaupungin hallinnossa vaatii uutta ajattelua, osaamista ja resursseja.

Aktiivinen verkkoviestintä on eräs onnistuneen vuorovaikutusprosessin perusedellytyksistä. Näitä järjestelmiä tulee kehittää osana varsinaista palveluprosessia, mutta myös kaupunkitasolla, koska yksittäisten virastojen resurssit ja osaaminen eivät riitä tämän kokoajan uudistuvan välineen kehittämiseen.

Loppuraportissa todetaan myös, että kaupungin verkkopalveluja kehitettäessä tulee tehdä yhteistyötä muiden julkisten palvelun tuottajien kanssa. Liikuntatoimessa hyvä esimerkkinä tällaisesta yhteistyöstä on kaikille avoin Suomalaisen liikunnan tietopankki (www.liikuntapaikat.fi), jossa on tietoa kaikista (30 000) Suomen liikuntapaikoista (LIPAS). Järjestelmässä on mukana myös yli 2 000 Helsingissä julkisessa käytössä olevaa liikuntapaikkaa. Tämä järjestelmä on hyvä esimerkki siitä, että samaa tietojärjestelmää käytetään koko maan tasolla, aluehallinnossa ja kunnissa. Näiden laajojen verkkopalvelujen haasteena on kattavien tietojen keruu ja niiden ylläpito.

Demokratia-ryhmä esittää laadittavaksi selvityksen 31.12.2012 mennessä ns. demokratiatiloista eli kokoontumistiloista ja niiden käytön kustannuksista. Liikuntaviraston tiloja käyttävät ensisijassa

25.04.2012

Kj/5

helsinkiläiset liikuntaseurat. Liikuntalautakunta pitää tärkeänä, että kaikki kaupungin tilat ovat tehokkaassa käytössä ja kaupunkilaisten saavutettavissa. Liikuntavirasto osallistuu Helsingin kaupungin tilavaraustyöryhmän työskentelyyn. Tämä työryhmä selvittää mahdollisuuksia yhtenäistää kaupungin erilaisia tilanvarausjärjestelmiä.

Edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten parantaminen

Esitykset valtakunnallisen kuntauudistuksen ja kaupungin edustuksellisen demokratian yhteensovittamisesta ovat kannettavia.

Hallituksen kuntarakenneuudistusesityksen mukaan kuntien koko ja asukasmäärät kasvavat. Metropolialueelle esitetään miljoonakaupunkia. Samalla kuitenkin edellytetään paikallisen demokratian vahvistamista. Näiden muutosten yhteen sovittamisessa on haasteita, joita löytyy riittävästi jo nykyisessä Helsingissä.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Anssi Rauramo

Lisätiedot

Pekka Jyrkiäinen, suunnittelija, puhelin: 310 87438

Sosiaalilautakunta 06.03.2012 § 72

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa Demokratia-ryhmän loppuraportista kaupunginhallitukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

Demokratia-ryhmän loppuraportissa esitetään useita hyviä ehdotuksia alueellisen demokratian kehittämiseksi, suoran demokratian edistämiseksi, valmistelun avoimuuden lisäämiseksi ja edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten parantamiseksi.

Kaupunginhallitus on 9.1.2012 käynnistänyt demokratiaryhmän ehdotusten pohjalta kuusi jatkoselvitystä tai suunnitelmaa, jotka valmistuvat huhtikuun 2012 loppuun mennessä. Siksi sosiaalilautakunta ei tässä vaiheessa ota yksityiskohtaisemmin kantaa Demokratia-ryhmän kaikkiin ehdotuksiin, vaan tuo esille muutamia asiaan liittyviä näkökohtia.

Sosiaalilautakunnan näkemyksen mukaan Helsingissä tarvitaan edelleen edustuksellisen demokratian lisäksi myös suoran demokratian ja uudenlaisten osallisuusratkaisujen käyttöä. Uudenlaisten osallistumistapojen ei kuitenkaan tarvitse merkitä uusia hallinnollisia

ratkaisuja. Ne voivat toteutua informaatio-, kuulemis-, osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmiä kehittämällä ja selkeyttämällä.

Tärkeätä myös on, että asukkaat tietävät, mistä he löytävät halutessaan tietoa osallistumismahdollisuuksistaan. Tämän vuoksi Demokratia-ryhmän esittämä ehdotus, että kaupunki tuottaisi verkkoon ja myös paperiversiona saatavilla olevan kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen oppaan, on kannatettava.

Lisäksi kaupungin valitsema linja, että kaupungin osallistumisjärjestelmää kehitetään vaiheittain kohti yleistä osallistumisportaalia, on kannatettava. Tämä linjaus tulee ottaa huomioon parhaillaan käynnissä olevassa hel.fi-sivuston uudistamistyössä.

Demokratia-ryhmä esittää yhtenä toimenpiteenä, että kaupunki kehittää verkkopalveluja ja lisää vuorovaikutusta ja valmistelun avoimuutta. Sosiaaliviraston strategisena tavoitteena on lisätä palvelujen käyttäjälähtöisyyttä ja sähköisiä palveluja. Päivähoito on ollut tiennäyttävä: vuonna 2011 sähköisten hakemusten osuus oli 67 % kaikista päivähoitohakemuksista. Seuraavaksi on tavoitteena ottaa käyttöön sähköinen päivähoitopäätös. Kaikki sähköiset palvelut tullaan toteuttamaan kaupunkiyhteiselle asiointi.hel.fi-alustalle.

Demokratia-ryhmän loppuraportissa todetaan, että kaupungin verkkopalveluja kehitettäessä tulee tehdä yhteistyötä muiden julkisten palvelun tuottajien kanssa ja esimerkkinä tällaisesta yhteistyöstä mainitaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Palveluvaaka - verkkopalvelu (www.palveluvaaka.fi).

Palveluvaaka-verkkopalvelun tavoitteena on tarjota tietoa kansalaisille siitä, miten sosiaali- ja terveystieteiden palvelut toimivat. Sen tarkoituksena on mahdollistaa asukkailla eri toimipaikkojen vertailu, sosiaali- ja terveystieteiden tilastotietojen tarkastelu sekä palvelujen arviointi. Tässä vaiheessa palvelu ei vielä sisällä kattavia tietoja. Tiedot perustuvat kansallisesti kerättyihin rajallisiin tietoihin. Jatkossa palvelun tietoja on kuitenkin tarkoitus täydentää, kun vertailukelpoista tietoa on saatavilla. Asiakkaiden aidon valinnanvapauden mahdollistamiseksi on tärkeää kehittää verkossa nähtävillä olevia palvelujen laatuvertailuja.

Kansalaisten tulee saada myös muuta palvelua ja kunnan toimintaa koskevaa tietoa helposti internetin kautta. Kuten Demokratia-ryhmän loppuraportissa todetaan, pääkaupunkiseudulla Helsinki Region Infoshare www.hri.fiverkkopalvelu on hyvä esimerkki palvelusta, jossa avoin tieto antaa halukkaille mahdollisuuden tehdä tiedon perusteella omia analyyseja ja laatia sen perusteella vaihtoehtoisia esityksiä kaupungille.

25.04.2012

Kj/5

Alueellisen osallisuuden kehittämisen rinnalla tulee kuitenkin aina varmistaa, että kaikilla kaupungin alueilla on yhdenvertaiset ja yhtä kattavat aloite-, palaute- ja vaikuttamisjärjestelmät. Helsingissä kehitetään parhaillaan kaupungin uutta sähköistä palautejärjestelmää. Sosiaalivirasto on mukana järjestelmän kehittämissä sekä pilotoinnissa syksyllä 2012. Uusi järjestelmä tulee luomaan asukkaille paremmat mahdollisuudet antaa palautetta kaupungin palvelujen toimivuudesta. Lisäksi se helpottaa palautteiden käsittelyä ja toimenpiteiden seurantaa.

Parhaillaan valmistellaan uutta sosiaali- ja terveystoimen organisaatiota. Sosiaalilautakunta pitää tärkeänä, että uuden organisaation puitteissa kehitetään asukkaille ja asiakkaille osallistumis- ja vaikuttamisfoorumeita. Ne voivat olla alueellisia, asiakasryhmäkohtaisia tai toimintayksikkökohtaisia. Lähtökohtana voidaan pitää kokemuksia, joita on saatu esimerkiksi toimintayksiköiden asiakasyhteistyöstä ja foorumeista tai asiakasneuvostojen toiminnasta. Lisäksi tulisi luoda uusia sähköisen viestinnän ja osallistumisen muotoja esimerkiksi toimintayksiköiden ja niiden asiakkaiden välille.

Terveysvaikutusten arviointi

Erityisesti tulee varmistaa syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ja siten turvata osallisuus ja myönteiset terveysvaikutukset myös tälle väestönosalle.

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Tuula Vesänen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 43377
tuula.vesanen(a)hel.fi

Nuorisolautakunta 01.03.2012 § 17

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Nuorisolautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kansalaisten ja hallinnon välisen vuoropuhelun vahvistaminen on tärkeää juuri nyt

Viime vuosina lisääntynyt kansalaistoiminta ja erityisesti vuoden 2011 ns. valtausliikkeet kuten arabikevät, Tahrir aukion protestit, Madridin ja Barcelonan kansalaiskokoontumiset ja Occupy -liike osoittavat, että

kansalaiset haluavat vaikuttaa itseään koskeviin asioihin oli sitten kyse yksinvaltaisesta hallinnosta, hallitusten politiikasta, ympäristökysymyksistä tai taloudellisesta ja sosiaalisesta eriarvoisuudesta. Kansainvälinen mielipidetutkimus (Ipsos, tammikuu 2012) osoitti, että yli puolet 23 maan väestöstä eri puolilta maailmaa suhtautuu valtausliikkeisiin myönteisesti, kolmannes ei osaa ottaa kantaa ja vain kymmenennes suhtautuu niihin kielteisesti. Kaksi kolmannesta Helsingin Sanomien kulttuurin, taiteen ja tieteen edustajista koostuvasta paneelistä on sitä mieltä (21.10.2011), että tämä kansalaisliikehdintä on osoitus uudenlaisen vaikuttamiskulttuurin murroksesta. Amerikkalainen yhteiskuntafilosofi William E Connolly väittää (A World of Becoming, 2011), että murros näkyy siinä, että ihmiset eivät enää vain 'kuulu maailmaan' vaan haluavat myös 'osallistua siihen'. EU –rahoitteinen arvovaltainen kansalaisvaikuttamista selvittänyt tutkimus (Civil Society and New Forms of Governance EU-FP6 2005-2009) toteaa, että kansalaisten huoli ja kokemus siitä, että heillä ei ole riittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon on lisääntynyt. Tutkijat näkevät, että nyt onkin etsittävä ratkaisuja nykymuotoisen edustuksellisen demokratian täydentämiseksi osallistuvan demokratian muodoilla, erityisesti niin, että passiivisten ja yhteiskunnan marginaaleissa olevien kansalaisten ääni saadaan vahvemmin kuulumaan.

Nuoret ovat olleet vahvasti tällaisen kansalaistoiminnan kärjessä, siitäkin huolimatta, että suuri joukko nuoria etenkin Suomessa on jo pitkään jatkuneena muutossuuntana vieraantunut edustuksellisen demokratian muodoista ja tuntenut kasvavaa epäluuloa puoluepolitiikkaa ja poliitikkoja kohtaan. On tullut tarpeelliseksi kehittää sellaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia, joiden kautta mahdollisimman monelle nuorelle annetaan valmiuksia, myönteisiä kokemuksia ja motivaatiota toimia aktiivisena kansalaisena – myös edustuksellisen demokratian kautta.

Hallituksen kuntarakennemuutoksen mukaan kuntien koko tulee olennaisesti kasvamaan. Pääkaupunkiseudulle esitetään miljoonakaupunkia samaan aikaan kun edellytetään paikallisen demokratian vahvistamista. Näiden haasteiden ennakoimiseksi on perusteltua lähteä ajoissa kehittämään alueellisen vuoropuhelun ja vaikuttamisen muotoja.

Edellä todetun perusteella juuri nyt on oikea hetki, kokeilla ja rakentaa palveluja, joiden kautta tuetaan kansalaistoimintaa, rohkaistaan passiivisia ja erilaisiin vähemmistöihin kuuluvia kansalaisia osallistumaan, tarjotaan monimuotoisia vaikuttamisen kanavia ja valmennetaan hallintoa keskustelemaan kansalaisten ja kansalaisryhmien kanssa.

Vaikka Helsingin kaupunkia onkin luonnehdittu jäykäksi byrokratiaksi, se omaa myös hyvät mahdollisuudet muuntua aiempaa nopeammin ja herkemmin kaupunkilaisia kuuntelevaksi organisaatioksi. Lisääntynyt monihallinnollinen yhteistyö ja paremmat sähköiset palvelut ja kuulemistavat antavat entistä joustavampia mahdollisuuksia vastata kaupunkilaisten tarpeisiin. Lisäksi kaupungista löytyy runsaasti vaikuttamista ja vuoropuhelua lisääviä uusia toimintamuotoja ja kokeiluja, joita voidaan rohkeasti lähteä mallintamaan. Myös kaupunginhallituksen kesällä 2011 hyväksymä nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti on lupaava tapa ottaa kaupunkilaisia mukaan heitä itseään koskevien palvelujen kehittämiseen.

Alueellisen demokratian kehittäminen

Nuorisoasiainkeskus pitää tärkeänä Demokratia-ryhmän esittämiä alueellisen demokratian mallien ja osallistuvan budjetoinnin kehittämistä sekä avoimen datan periaatetta. Kuten ryhmä esittää, pilotointien tulee lähteä sektorirajat ylittävistä kokonaisuuksista. Nuorisoasiainkeskus pitää erityisen tärkeänä sitä, että kaupunkilaisten vaikuttamismahdollisuuksia kehitetään juuri sektorirajoja ylittäen. Nuorisotoimen kokemus on osoittanut, että niin virastojen väliset kuin virastojen sisäisetkin tiukat rajat ovat ajoittain osoittautuneet esteeksi lasten ja nuorten osallistumiselle. Näiden rajojen ylittäminen edellyttää ylimmän johdon ja keskijohdon sitoutumista ja tukea, sektorirajat ylittävien hankkeiden johtamista ja henkilöstön monihallinnollisen yhteistyön osaamisen vahvistamista.

Nuorisoasiainkeskuksella on valmius osallistua alueellisiin pilottihankkeisiin. Viraston etuna on alueellisesti kattava toimitilaverkosto, asiakaspinnassa toimivat työntekijät, alueellisesti toimiva ehkäisevän päihdetyön Klaari Helsinki sekä laaja nuorisojärjestöjen verkosto. Demokratia-ryhmän tarkoittamaan alueelliseen pilotointiin soveltuvat erityisesti seuraavat alueet:

Vuosaassa on jo perinteisesti ollut vahvaa asukastoimintaa (muun muassa Vuosaari –seura, Paika21:n Agendaryhmä, pro Uutela kansanliike jne.), jonka kanssa nuorisotyön monet toimijat ovat tehneet yhteistyötä. Nuorisoasiainkeskuksella on alueella muun muassa kaksi nuorisotaloa, aluetyöntekijä ja Meriharjun luontotalo sekä monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä 'kulttuuritulkit'. Tämä avaa mahdollisuuksia demokratiaryhmän erikseen mainitsemaan yhteistyöhön ympäristöasioissa ja rasismien vastaisessa työssä (sosiaalivirasto). Edellä mainitunlaiseen yhteistyöhön on nuorisotoimella hyvät edellytykset myös Mellunkylässä, erityisesti Kontulassa. Mellunkylä on tunnettu asukasaktiivisuudestaan, jota edustaa esimerkiksi Vetoa ja Voimaa Mellunkylään hanke, KontuKeskus ry, FC Kontu sekä noin 50 paikallista yhdistystä ja

seuraa. Nuorisotoimi on usein näiden aktiivinen kumppani. Kierrätyskeskuksen 4V hanke (Välitä, Vaikuta, Viihdy ja Voi hyvin) on toiminut aktiivisesti Mellunkylässä ja siihen ovat linkittyneet myös nuorisotalot. Alue on varsin monikulttuurinen ja esimerkiksi nuorisoasiainkeskuksen toimintakeskus Luupin (Kontula) asiakkaista ja työntekijöistä merkittävä osa maahanmuuttajataustaisia.

Muita pilottihanke kandidaatteja nuorisotoimen näkökulmasta voisivat olla Roihuvuori, Herttoniemi, Pukinmäki, Malminkartano ja Malmi.

Suoran demokratian edistäminen

Työryhmän strateginen linjaus siitä, että ”luodaan mahdollisuuksia suoran demokratian, kuten kansanäänestyksen toteuttamiseksi” on johdonmukainen seuraus siitä, että kansalaiset tarvitsevat erilaisia tapoja ilmaista toiveitaan ja huoliaan. Myös työryhmän toimenpiteesitys toimintamallin laatimiseksi kansanäänestysten käyttöön ottamiseksi on kannatettava. Nuorisoasiainkeskus esittää myös, että tehtäisiin tutkimus siitä mitä kaupunkilaiset tietävät ja ajattelevat sellaisista tälläkin hetkellä käytävissä olevista suoran demokratian vaikuttamismahdollisuuksistaan kuten koko kaupunkia tai sen osaa koskeva kansanäänestys, aloite kansanäänestyksen järjestämiseksi, kunnallisaloite ja kaupungin erilaiset sähköiset aloituskanavat. Tällainen tieto olisi hyödyllinen myös työryhmän toimenpide 5:n mukaista kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen opasta laadittaessa.

Työryhmän mukaan ”kaupungin toiminnassa suhtaudutaan myönteisesti myös muuhun suoran demokratian keinoihin”, jonka lisäksi ”kehitetään kansalaisten osallistumismuotoja”. Nuorisoasiainkeskus pitää tärkeänä, että myös nämä tavoitteet konkretisoidaan toimenpiteiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että otetaan kantaa mielenosoituksiin, kansalaisadresseihin, rauhanomaisiin valtausliikkeisiin, kulttuurisiin protesteihin, seinämaalaukseen ja sosiaaliseen mediaan: Miten nämä pitäisi huomioida? Miten ne kytkeytyvät kaupungin päätöksentekoon? Voidaanko näitä tukea?

Suoran demokratian muodoksi luetaan joskus ns. deliberatiivinen demokratia. Sille on ominaista, että päätöksenteko ei rajoitu edustuksellisiin päätöksentekoelimiin ja äänestämiseen, vaan niitä voidaan tukea erilaisin neuvottelevin prosessein. ”Julkisen harkinnan demokratiaksi” nimitetään menettelyä, jossa kootaan edustava näyte kaupunkilaisista, asiantuntijoiden tukemana, keskustelemaan muutamaksi päiväksi jostain ennalta määritellystä kysymyksestä ja tarvittaessa äänestämällä päättämään ratkaisuun. Esimerkiksi Hollannissa nuorisoasioista vastaava ministeriö kokoaa säännönmukaisesti edustava näytteen nuoria muutamaksi päiväksi

työstämään ajankohtaisia nuorisopoliittisia kysymyksiä ja käyttää tuloksia päätöksentekonsa pohjana.

”Neuvottelevaksi demokratiaksi” voidaan kutsua sellaista päätöksentekoa, jossa kansalaiset ja päätöksentekijät käyvät keskustelua päätöksentekoon valmisteltavista asioista. Kaupungit voivat järjestää säännöllisiä ja rakenteistettuja asukaskuulemisen foorumeita asioista, jotka kuulemisten pohjalta valmistellaan poliittiseen päätöksentekoon. Myös muulla tavalla voidaan edistää kansalaisten ja hallinnon välistä vuoropuhelua. Joissain tapauksissa kansalaisia, kansalaisryhmiä tai heidän järjestöjään voidaan innostaa yhdessä neuvoteltavan palvelun toteuttamiseen. Esimerkiksi nuorisoasiainkeskuksessa käydään parhaillaan neuvotteluja nuorisojärjestöjen ja nuorten palvelujärjestöjen kanssa siitä minkälaisia nuorisotyön palveluja he voisivat toteuttaa osana kunnan omaa palvelutuotantoa tai kumppanuutena sen kanssa.

Valmistelun avoimuuden lisääminen

Nuorisoasiainkeskus pitää aivan keskeisinä työryhmän näkemyksiä avoimen datan periaatteesta, verkkopalveluista, sähköisen kuulemisen ja vaikuttamisen välineistä sekä ylipäättään kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten parantamisesta.

Parhaillaan päivitettävässä verkkopalvelustrategiassa nuorisoasiainkeskus tulee kartoittamaan ne viraston toimintaa kuvaavat tiedot, jotka voitaisiin avoimen datan periaatteen mukaisesti esittää julkisesti nähtäväksi ja käytettäväksi. Sähköisen kuulemisen välineenä käytetään Opetus- ja kulttuuriministeriön aloite.fi –kanavasta Helsingin tarpeisiin muokattua Ruuti.net –kanavaa, jonka kautta nuoret voivat tehdä esityksiä palvelujen parantamiseksi. Sen kautta hallintokunnat voivat myös saada nuorten näkemyksiä omista nuorille suunnattavista palveluistaan. Verkkokanavan moderoinnista vastaa nuorisoasiainkeskus ja parhaillaan ollaan kokoamassa eri hallintokuntien edustajista koostuvaa nimikkovirkamiesryhmää, jonka tehtävänä on nuorten aloitteiden eteenpäin osoittaminen ja tarpeen mukaan kunkin oman hallintokunnan nuoria koskevien palvelusuunnitelmien ohjaaminen nuorten arvioitaviksi.

Nuorisoasiainkeskuksessa toimiva valtakunnallinen verkkonuorisotyön kehittämiskeskus (Verke) tarjoaa ja kehittää moniammatillisia palveluja verkossa. Myös nuorten neuvonta- ja tiedotuspiste Kompassi on siirtänyt toimintansa painopisteen verkkoon, jossa toimii muun muassa Pulmakulma –niminen kysymys- ja vastauspalsta. Nuorisotoimen toimipisteet ja nuoriso-ohjaajat ovat näkyvästi esillä nuorten suosimassa sosiaalisessa mediassa (IRC-galleria, Demi, Facebook, Habbo hotelli). Nuorilla on siten halutessaan varsin hyvät

mahdollisuudet saada tietoa nuorisotoimesta siellä missä he käyttävät aikaansa ja sitä kautta myös päästä vaikuttamaan kaupungin heille suuntaamiin palveluihin.

Kuten Demokratia-ryhmä ajattelee, pelkästään vaikuttamismahdollisuuksien avaaminen ei välttämättä tuota aktiivista ja laaja-alaista osallistumista. Vähintään yhtä tärkeää on tukea kansalaistoimintaa ja pystyä vuoropuheluun sen kanssa. Nuorisoasiainkeskuksessa on oma yksikkö – nuorten kansalaistoiminnan toimisto – joka jakaa hyvin monimuotoista tukea nuorisojärjestöille ja (myös ei-rekisteröidyille) nuorten toimintaryhmille. Helsingissä nuorisojärjestöjen toiminta onkin varsin aktiivista. Tällä hetkellä useampi sata nuorisojärjestöä, paikallisosastoa tai nuorten toimintaryhmää käyttää hyväkseen jotain nuorisoasiainkeskuksen tukimuotoa. Useista muista kaupungeista poiketen myös poliittiset nuorisojärjestöt toimivat Helsingissä aktiivisesti. Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti ei perustu ns. nuorisovaltuustomalliin, jossa käytännössä vain kourallinen nuoria on toiminnassa mukana, vaan menettelyyn, joka pyrkii aktivoimaan mahdollisimman monia nuoria ja nuorten ryhmiä antamaan oman äänensä kuulua. Ruuti avautuu myös edustuksellisen demokratian vaikuttamiskeinojen ulkopuolelle.

Demokratia-ryhmä kannustaa kaupungin henkilöstöä vuoropuheluun asukkaiden kanssa. Tämä on välttämätön, mutta samalla vaativa tavoite. Kaupungin hallintokoneiston edustajat toimivat usein varsin erilaisessa kulttuurisessa ympäristössä kuin 'tavallinen' kaupunkilainen. Hallinnon kieli, menettelytavat ja eri hallintokuntien ammatilliset kulttuurit tuntuvat helposti oman elämänsä arkisista käytännöistä puhuville kansalaisille vierailta. Samalla on myös niin, että kansalaisyhteiskunta muodostaa varsin mosaiikkimaisen kokonaisuuden. Hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuoropuhelua tutkineet Enjolras ja Bozzini (Governing Ambiguities. New Forms of Local Governance and Civil Society, 2010) toteavat, että kansalaisyhteiskuntaa leimaa "monimuotoisuus, erilaisuus ja konflikti". Tämän moninaisen ja keskenään ristiriitaisenkin kentän kanssa keskustelu on erityisen haasteellista. Demokratia-ryhmän tärkeä tavoite lisätä kaupungin henkilöstön ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuoropuhelua vaatii siten erityistä paneutumista, harjoittelua ja oppimista. Mainittakoon, että nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia hallinnolle harjoitella keskustelua erilaisten nuorten ryhmien kanssa kaupungin palvelujen parantamiseksi.

Demokratia edellyttää myös sitä, että kansalaisilla on valmiudet ja motiivi toimia aktiivisina kansalaisina. Erityisen ongelmallisia ovat tässä suhteessa nuoret, tulevaisuuden kansalaiset. Tutkijaprofessori Marjatta

Bardy toteaa, että nuoret tarvitsevat ennen kaikkea ”apua selvittääkseen mitä mieltä he ovat”. Nuorten alhaiset äänestysprosentit kertovat myös tarpeesta vahvistaa heidän valmiuksiaan toimia demokraattisessa järjestelmässä. Vertaileva kansainvälinen tutkimus (ns. Civics –tutkimus) osoittaa, että suomalaiset koululaiset suoriutuvat maailman parhaiten oppiaineiden omaksumisen vertailutesteissä, mutta ovat vastaavasti häntäpäässä kun mitataan heidän kiinnostustaan ja osallistumishaluaan politiikkaan sekä heidän sosiaalista vastuuntuntoaan. Nuorille on annettava paremmat mahdollisuudet rakentaa identiteettiään, suhdetaan muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan – ja politiikkaan. Nuorisotyöllä on tähän prosessiin paljon annettavaa, mutta avainasemassa on koulu ja sen avautuminen ympäröivään yhteiskuntaan. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön vahvistaminen aktiivisen kansalaisuuden oppimisessa antaa parhaat mahdollisuudet kytkeä toisiinsa koulun antamia yhteiskuntaa koskevia kognitiivisia valmiuksia ja nuorisotyön tarjoamaa käytännön toiminnassa tapahtuvaa oppimista. Tällainen formaalien ja non-formaalien oppimisympäristöjen kytkeminen toisiinsa on ensisijaisesti riippuvainen siitä minkälaisia priorisointeja koulu tekee omassa toiminnassaan.

Demokratia-ryhmä kannustaa myös hallintokuntia tarjoamaan kansalaisten käyttöön maksuttomia kokoontumistiloja (ns. demokratiatilat). Nuorisoasiainkeskuksen varsin kattava nuorisotalojen ja sen muiden toimipaikkojen verkko on helsinkiläisille kansalaisjärjestöille ja nuorten toimintaryhmille maksuton. Käyttäjätilastojen mukaan ulkopuolinen käyttö onkin varsin laajaa. Lähes puolet (46 %) käyttökertoista koostuu nuorisojärjestöjen, koululuokkien, päiväkotiryhmien sekä kaupunkilaisten ja heidän ryhmiensä käytöstä.

Demokratia-ryhmä esittää myös kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen oppaan laatimista. Nuorisoasiainkeskus pitää esitystä erinomaisena ja tarjoaa omaa asiantuntemustaan oppaan laatimiseen.

Edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten parantaminen

Edustuksellisen demokratian eräs haaste on sen uskottavuus kansalaisten silmissä. Tämä koskee erityisesti nuoria. Nuorten kokema epäluulo politiikkaa ja edustuksellista demokratiaa kohtaan on osaltaan myötävaikuttanut siihen, että ns. ’epämuodollinen kansalaistoiminta’ on yleistynyt nuorten keskuudessa. Perinteisen ja ’tavanomaisen’ vaikuttamisen rinnalle on noussut artivismi (taiteen keinoin vaikuttaminen), arkielämän politiikka (omien elämäntapojen kautta vaikuttaminen), verkkovaikuttaminen (esimerkiksi sosiaalisen median kautta toimiminen), ’kevytyhteisöllisyys’ (satunnainen, esimerkiksi tapahtumien kautta, vaikuttaminen) ja esimerkiksi valtausliikkeet.

Tällaista aktivismia ei kuitenkaan ole perusteltua nähdä edustuksellisen demokratian uhkana. Päinvastoin edustuksellisen demokratian uskottavuutta parantaa tämän 'epämuodollisen kansalaistoiminnan' tunnustaminen ja sen huomioiminen osana 'muodollista demokratiaa'. Samalla tutkimukset viittaavat myös siihen, että epämuodolliseen kansalaistoimintaan osallistuminen lisää kiinnostusta edustukselliseen demokratiaan. Tämä näyttäisi tapahtuvan muun muassa ns. ikävaikutuksena: epämuodolliseen kansalaistoimintaan osallistuneet nuoret siirtyvät iän mukana edustuksellisen demokratian toimijoiksi.

Vaikuttamismahdollisuuksien laajentaminen

Demokratia-ryhmä nostaa esiin laajan kirjon toimenpiteitä, joilla kaupunkilaisten vaikuttamismahdollisuuksia voidaan parantaa. Kuten edellä on esitetty, nuorisoasiainkeskus tukee niitä ja on omalta osaltaan edennyt niiden toteuttamisessa. Nuorisoasiainkeskus esittää myös harkittavaksi voitaisiinko kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien kirjoa laajentaa vieläkin rohkeammin. Demokratia-ryhmä esittää toimenpiteitä, joilla voitaisiin vahvistaa alueellista demokratiaa, eräitä suoran demokratian muotoja, lisätä valmistelun avoimuutta sekä vahvistaa edustuksellisen demokratian toimintaedellytyksiä. Helsingissä avoimella demokratialla olisi vielä laajentumispotentiaalia neuvottelevan demokratian suuntaan siten kuin suoraa demokratiaa koskevassa kappaleessa edellä todettiin. Toiseksi, viimeaikaisessa tieteellisessä keskustelussa demokratiasta on pohdittu sitä minkälainen malli soveltuisi parhaiten yhteiskuntaan, jota leimaa ennalta-arvaamattomuus, monimuotoisuus ja jyrkät sisäiset jännitteet. On esitetty, että maailman monimuotoistuminen ja siihen sisältyvät jännitteet ovat välttämättömyyksiä, joita ei ole järkevää pakottaa edustuksellisen demokratian konsensusprosesseihin. Tärkeämpää on niiden esiintuominen ja keskustelutilan luominen. Robert Gloverin (Of Virtues and Values. Annual Meeting of the American Political Science Association September 1-4, 2011) mukaan edustuksellisen demokratian korostaman rationaalisen harkinnan lisäksi demokratiassa on kyse tunteista, intohimosta ja monimuotoisista vaikuttamisen tavoista. Tästä ajattelutavasta käytetään termiä 'moni-ilmeinen demokratia' ('agonistinen pluralismi') eikä sitä kannata jättää huomioimatta, kun lähdetään toteuttamaan Demokratia-ryhmän esittämää hallinnon vuoropuhelua asukkaiden kanssa.

Nuorisoasiainkeskus toivoo, että Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti otettaisiin huomioon tiennäyttäjän ja pilottihankkeena Demokratia-ryhmän tavoitteita toteutettaessa – ennen kaikkea siinä miten kansalaisia voidaan aktivoida ottamaan kantaa ja toimimaan sekä käymään vuoropuhelua kaupungin henkilöstön ja poliittisten päätöksentekijöiden kanssa.

25.04.2012

Kj/5

Esittelijä

osastopäällikkö
Markku Toivonen

Lisätiedot

Lauri Siurala, nuorisotoimenjohtaja, puhelin: 310 89045
lasse.siurala(a)hel.fi

Hallintojohtaja 29.2.2012

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Hallintokeskus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen ja vuorovaikutuksen lisääminen Helsingin kaupungin päätöksentekojärjestelmässä

Helsingin kaupunki ja sen eri hallintokunnat ovat vuosien varrella kehittäneet useita erilaisia kuntalain 27 §:n mukaisia osallistumisjärjestelmiä. Muutamat kaupungin osallistumisjärjestelmät ovat osoittautuneet elinvoimaisiksi. Systemaattisen kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen ja demokratian vahvistamisen kehittämisessä kannattaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntää näitä järjestelmiä ja niistä saatuja kokemuksia. Monet osallistumishankkeet ovat kuitenkin jääneet tilapäisiksi ja usein muusta toiminnasta verraten irrallisiksi ratkaisuiksi.

Hyvä esimerkki onnistuneista osallistumishankkeista on ollut yliormestarin asukasillojen järjestäminen eri kaupunginosissa, joka 1970-luvun puolivälistä lähtien on kuulunut hallintokeskuksen viestinnän (ent. kaupunginkanslian tiedotustoimisto) tehtäviin. Yliormestarin asukasillat ovat osoittautuneet toimivaksi konseptiksi, ja niitä järjestetään edelleen säännöllisesti neljä kertaa vuodessa. Yleisöpohjaa on ollut mahdollista laajentaa verkkotelevisiopalvelun avulla, sillä asukasillat ovat nähtävissä kaupungin Helsinki-kanava -sivustolla ja Stadi.tv-kaapelitelevisiokanavalla suorina lähetyksinä ja tallenteina. Palvelua ollaan kehittämässä myös vuorovaikutteisten verkkopalvelusovellusten avulla.

Demokratia-ryhmän loppuraportissa on paljon aineksia kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen ja demokratian vahvistamiseen Helsingissä. Raporttiin sisältyy lukuisia ehdotuksia, joiden pohjalta kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä ja demokratian vahvistamista voidaan kehittää Helsingin kaupungin hallinnossa.

Osallistumisen ja demokratian kehittäminen kannattaa Helsingissä mieluiten toteuttaa systemaattisena kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämisohjelmana, jonka avulla

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

kansalaisosallistuminen voidaan rakentaa toimivaksi ja samalla pysyväksi osaksi Helsingin kaupungin päätöksentekojärjestelmää.

Ensimmäisen vaiheen tavoitteena Helsingin osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämissuunnitelmassa tulisi olla ainakin merkittävimpien kaupungin toimielimissä päätettäväksi tulevien hankkeiden saattaminen esimerkiksi aluefoorumien ja verkko-osallistumisen avulla kaupunkilaisten arvioitaviksi sekä kaupunkilaisten mielipiteiden kuuleminen olennaisena osana valmistelutyötä. Esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa tällainen kuuleminen on jo pitkään ollut lakisääteistä. Saatua myönteisiä kokemuksia hyväksi käyttäen asukaskuulemista voitaisiin laajentaa myös sellaisille toimialoille, joilla ei vielä ole tähän velvoittavaa lainsäädäntöä.

Kaupunkilaisten kuuleminen osana päätösten valmistelua tulisi toteuttaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta sen yhteydessä kerätyt mielipiteet ja kannanotot voidaan ottaa valmistelutyössä täysipainoisesti huomioon. Kaupungin hallinnon toimivuuden kannalta kaupunkilaisten riittävän aikainen osallistuminen ja kuuleminen valmisteluvaiheessa saattaa parhaimmillaan vähentää painetta muutoksenhaun käyttöön, kun asukkaiden näkökohdat saadaan tietoon ja voidaan ottaa huomioon jo valmistelutyön aikana.

Hallintokeskuksen mielestä Demokratia-ryhmän toimenpide-ehdotukset 2 (alueellisen osallistumisen parantaminen) ja 4 (verkkopalvelujen, vuorovaikutuksen sekä valmistelun avoimuuden kehittäminen) on syytä käsitellä yhtenä kokonaisuutena, koska nämä toimenpiteet täydentävät toisiaan ja muodostavat tulevaisuudessa keskeisen välineen kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja demokratian vahvistamiseksi Helsingissä. Kun kaupungin päätöksenteon valmisteluun voi vaikuttaa joko aluefoorumi-tyyppisen toiminnan tai verkko-osallistumisen tai näiden molempien kautta, tämä osaltaan madaltaa osallistumisen ja vaikuttamisen kynnyksiä ja mahdollistaa osallistumisen sekä eri asukasryhmille että erilaisten vaikuttamiskanavien kautta.

Demokratia-hankkeiden organisointi kaupungin hallinnossa

Erilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen hankkeita on toteutettu kaupungin hallinnossa pääosin hajautetusti niin, että yksittäiset hallintokunnat ovat käynnistäneet omalla toimialallaan omia demokratiahankkeitaan. Näin on voitu toteuttaa suuri määrä erilaisia kokeiluja, jotka parhaimmillaan ovat muodostuneet pysyviksi käytännöiksi päätöksenteon valmistelussa. Ongelmaksi on kuitenkin jäänyt yksittäisten demokratiahankkeiden koordinoimattomuus ja hajanainen kokonaiskuva.

Helsingin kaupungin hallinnossa vastuu kaupungin asukkaiden osallistumisesta ja vaikuttamisesta on perinteisesti kuulunut päätöksiä valmisteleville hallintokunnille. Yhtenäisiä osallistumista, kaupunkilaisten kuulemista tai vaikuttamista koskevia linjauksia kaupungilla ei ole aiemmin ollut kovinkaan konkreettisella tasolla. Osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämisohjelman yhteydessä on perusteltua täsmentää kaupunkitason vastuut vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen ja demokratian vahvistamisen osalta.

Hallintokeskuksen johtosäännön (1 §) mukaan "hallintokeskuksen tehtävänä on toimia kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajiston yleisenä valmistelu- ja toimeenpano- viranomaisena, avustaa kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajistoa näiden johtaessa ja valvoessa kaupungin hallintoa." Tämän toimialamääräyksen mukaisesti keskitetty vastuu kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämisestä kuuluu hallintokeskuksen toimialaan. Täten demokratian ja osallistumisen kehittämisen koordinoivastuu sekä toteutusvastuu keskitettyjen palvelujen osalta kuuluu luontevasti hallintokeskukselle.

Tampereen kaupungilla, jossa sekä alueellista osallistumista että verkko-osallistumista on kehitetty usean vuoden ajan, on keskushallinnon osana oma kuntademokratiaryhmä (<http://www.tampere.fi/hallintojatalous/organisaatio/konsernihallinto/hallintojakenkilosto/viestintayksikko/kuntademokratia.html>). Tampereen mallissa asukkaat voivat kertoa mielipiteensä valmisteilla olevista asioista verkkopalveluna toimivassa Valma-valmistelufoorumissa, osallistua valtuuston ja pormestarin asukasiltoihin sekä osallistua asuinalueensa alueellisen vaikuttamisen Alvari-työryhmään. Onnistuneen alueellisen vaikuttamisen ja verkko-osallistumisen vähimmäisedellytyksenä on hankkeita koordinoivan toimintayksikön olemassa kaupungin keskushallinnossa. Tampereen kuntademokratiaryhmässä työskentelee seitsemän henkilöä. Vuoden 2012 alusta lukien ryhmä toimii osana kaupungin keskushallinnon viestintäyksikköä.

Hallintokeskus katsoo, että Helsingin kaupungin osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämisohjelman käynnistäminen edellyttää, että kaupungin demokratiahankkeiden koordinointi sekä luotavien osallistumisen ja vaikuttamisen rakenteiden kehittäminen ja ylläpito edellyttää Tampereen esimerkin mukaisen pienehkön keskushallinnon toimintayksikön perustamista myös Helsinkiin esimerkiksi vuoden 2013 talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Alkuvaiheessa tällaisen ryhmän vahvuus voisi olla 4–5 henkilöä. Tämä mahdollistaisi alueellisen osallistumisen kokeilun toteuttamisen Helsingin kokoisessa kaupungissa. Yhteistyössä hallintokeskuksen viestinnän ja talous- ja

suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa olisi mahdollista käynnistää myös osallistumisen verkkopalvelujen kehittäminen. Hallintokeskuksen organisaatiossa uuden demokratiaryhmän tms. luonteva sijoituspaikka olisi hallinto-osaston päätösvalmisteluyksikkö.

Tampereella kullakin aluetyöryhmällä on keskushallinnon kuntademokratiaryhmässä oma vastuuhenkilönsä. Lisäksi osallistumisen verkkopalveluilla on omat vastuuhenkilönsä.

Osallistumisen ja demokratian kehittämisessä on syytä jo alkuvaiheessa ottaa kantaa, kuinka laajaksi mahdollinen keskushallinnon demokratiaryhmä tai -yksikkö kannattaa rakentaa. Tähän saakka osallistumismahdollisuuksia on Helsingin kaupungin hallinnossa kehitetty sekä keskushallinnon että eri toimialojen hallintokuntien työnä niiden varsinaisten tehtävien ohella. Systemaattista ja pysyvää osallistumisen ja demokratian kehittämisen järjestelmää ei ole mahdollista luoda määräaikaisena projektityönä. Hankkeen onnistumisen kannalta avainasemassa on jo alusta lähtien varmistettu pysyvyys ja jatkuvuus.

Helsingissä tärkeä voimavara kaupungin osallistumisen ja demokratian kehittämisessä on yhteistyö kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, kuten kaupunginosayhdistysten kanssa. Alueellisen vaikuttamisen aluefoorumien tms. määrää arvioitaessa Helsingin kokoisessa kaupungissa pitää ottaa huomioon asukaslähtöisyys ja kaupunkilaisten mahdollisuus päästä vaikuttamaan omaa asuinympäristöään koskevien ratkaisujen valmisteluun. Toisaalta järjestelmän toimintakyky, eli tällaisten osallistumisen aluefoorumien tulee olla kooltaan riittävän suuria, jotta niiden kautta kerättyjen mielipiteiden ottaminen huomioon päätösten valmistelussa myös käytännössä onnistuu. Helsingissä mahdollinen aluefoorumien lukumäärä olisi hallintokeskuksen käsityksen mukaan suunnilleen kaupungin suurpiirijaon mukainen, eli 7-8 aluefoorumia.

Hallintokeskuksen kannanotot Demokratia-ryhmän toimenpide-ehdotuksista

Toimenpide 1: Laaditaan selvitys osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuuksista Helsingissä. Selvityksen pohjalta valmistellaan esitys osallistuvan budjetoinnin kokeilusta.

Selvityksen laatiminen on perusteltua. Ylipormestarin oppilaskuntapäivät (osa Ruuti-hanketta, ent. Hesän Nuorten ääni) on ollut osallistuvan budjetoinnin ideoita nuorison keskuudessa hyödyntävä hanke Helsingissä, jota on toteutettu jo vuodesta 1998. Siitä kerätyt kokemukset ovat hyvä pohja osallistuvan budjetoinnin laajemmallekin kehittämiselle kaupungissa.

Osallistuva budjetointi kannattaa toteutuessaan kytkeä toimenpiteisiin 2 (alueellinen osallistuminen) ja 4 (vuorovaikutus verkkopalvelujen avulla).

Toimenpide 2: Laaditaan selvitys alueellisen osallistumisen parantamisen mahdollisuuksista Helsingissä. Selvityksen pohjalta valmistellaan vaihtoehtoisia esityksiä alueellisen osallistumisen hankkeista.

Tampereen Alvari-järjestelmä eli vuorovaikutuskanava asukkaiden ja kaupungin välillä (<http://www.tampere.fi/tampereinfo/osallistuminen/vaikuttamiskanavat/alvari.html>) tarjoaa hyvän pohjan alueellisen osallistumisen kehittämiseksi myös Helsingissä kuitenkin niin, että Alvari-järjestelmän kokemuksia kehitetään edelleen Helsingin oloihin soveltuvaksi osallistumisjärjestelmäksi.

Tampereella Alue-Alvarit (<http://www.tampere.fi/tampereinfo/osallistuminen/vaikuttamiskanavat/alvari.html>) ovat olleet asukkaista ja yhdistysten tai järjestöjen edustajista koottavia alueellisia työryhmiä, jotka kaupunginhallitus nimeää. Lisäksi Tampereella toimii suljettuna Facebook-ryhmänä keskikaupungin Facebook-Alvari. Alvari-järjestelmän alueellista vaikuttamista täydentää verkkopalveluna toimiva Valma-valmistelufoorumia (<http://valma.tampere.fi/>), jonka kautta asukkaat voivat esittää mielipiteensä Tampereen kaupungin käsittelyssä olevista asioista. Tavoitteena on ollut taata kuntalaisille mahdollisuus vaikuttaa käsiteltäviin asioihin koko valmistelutyön ajan.

Helsingissä Tampereen Alvari-mallia edelleen soveltava ratkaisu voisi olla Helsingin kaupunginosayhdistykset (Helka) ry:n varsin hyvin toimivaan jäsenjärjestöpohjaan perustuva malli, jossa alueellisen vaikuttamisen mahdollistavat kaupungin aluefoorumit perustettaisiin esimerkiksi Helkan järjestökartan pohjana olevan kaupungin suurpiirijaon mukaisesti. Hallintokeskuksen mielestä tällaisia aluefoorumeita voisi suurpiirijaon perusteella olla seitsemän siten, että asukasmäärältään toistaiseksi pieni Östersundomin suurpiiri sisällytettäisiin Itäisen suurpiiriin aluefoorumiin.

1. Itäinen (ml. Östersundom): 105 489 asukasta
2. Läntinen: 101 807 asukasta
3. Eteläinen: 100 664 asukasta
4. Koillinen: 93 844 asukasta
5. Keskinen: 80 268 asukasta
6. Kaakkoinen: 47 028 asukasta
7. Pohjoinen: 41 221 asukasta

Näiden aluefoorumien toiminta voisi keskeisiltä osiltaan perustua Helsingissä pääosin varsin hyvin toimivien ja vahvasti kansalaisyhteiskuntaa edustavien kaupunginosayhdistysten varaan.

Jatkovalmistelussa aluefoorumien jäsenyysperusteet on tietenkin vielä täsmennettävä.

Kuva: Helsingin suurpiirit, peruspiirit ja osa-alueet (lähde: http://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:Helsinki_subdivisions-fi.svg)

Aluefoorumien tehtävät voidaan Helsingissä esim. Tampereen Alvari-järjestelmää mukailien määritellä seuraaviksi:

- ottaa kantaa valmistelussa ja suunnitteilla oleviin asioihin ja esittää niihin näkemyksensä,
- osallistua kaupungin talousarvion ja strategian laadintaan (osallistuva budjetoinnin väline),
- tehdä aloitteita tärkeinä pitämistään asioista ja viedä niitä kaupungin käsittelyyn
- toimia tiedon välittäjänä alueensa asukkaille asioista
- vaikuttaa alueen palvelujen kehittämiseen ja asuinympäristön suunnitteluun, jotta asukkaiden näkemykset ja paikallinen tieto saadaan asioiden valmistelun ja päätöksenteon tueksi.

Toimenpide 3: Tehdään toimintamalli kansanäänestysten käyttöön ottamiseksi Helsingissä.

Kuntalain 30 ja 31 § sisältävät säännökset kunnallisista kansanäänestyksistä. Kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä on puolestaan säädetty laissa 656/1990.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnallinen kansanäänestys voi olla vain neuvoa-antava. Sitovan kansanäänestyksen on katsottu olevan ristiriidassa edustuksellisen demokratian kanssa ja lisäksi siihen on katsottu liittyvän tulkintaongelmia esimerkiksi olosuhteiden muuttumisen vuoksi. Kansanäänestyksen toimeenpanosta ja äänestysvaihtoehdoista päättää aina valtuusto.

Neuvoa-antava kansanäänestys on käyttökelpoinen erityisesti tilanteissa, joissa äänestyksen kohteena oleva kysymys voidaan muotoilla niin, että vaihtoehtoja on kaksi. Vain tällä tavoin voidaan varmistaa, että eniten ääniä saanut vaihtoehto edustaa samalla myös kansanäänestykseen osallistuneiden kuntalaisten enemmistön mielipidettä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnallista kansanäänestystä ei saa järjestää valtiollisten tai kunnallisten vaalien yhteydessä. Lain esitöissä tätä ratkaisua on perusteltu sillä, että äänestysviranomaisilla on vaalien aikaan muita tehtäviä ja kansanäänestyksen järjestäminen samaan aikaan saattaisi vaarantaa vaalien häiriöttömän kulun, samoin kuin johtaa kansanäänestyksen aiheen muodostumisen korostetuksi kunnallisvaaliteemaksi. Valtiollisten vaalien (tai valtiollisen kansanäänestyksen) yhteyteen kunnallisen kansanäänestyksen ei ole katsottu kuuluvan sen paikallisen luonteen vuoksi. Jos Helsingin kaupunginhallitus tekee lainsäädäntöaloitteen tätä säännöstä koskeväksi muutokseksi, aloitteessa on syytä kuvata, millä tavoin edellä mainitut ongelmallisiksi arvioidut seikat voitaisiin ratkaista.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnallista kansanäänestystä koskevan aloitteen tekijöiden on omakätisesti allekirjoitettava aloite. Siksi lainsäädäntö ei nykyisellään mahdollista sähköistä aloitemenettelyä. Lainsäädäntö on kuitenkin peräisin 1990-luvun alkupuolelta; nykyiset mahdollisuudet sähköiseen tunnistautumiseen lienevät sillä tasolla, että lakia voidaan niin haluttaessa muuttaa myös siten, että kansanäänestysaloitteen tekeminen sähköisesti on mahdollista.

Toimenpide 4: Kehitetään verkkopalveluja ja lisätään vuorovaikutusta sekä valmistelun avoimuutta, jotta kaupungin tuottama asiakirja- ja muu tietoaineisto on helposti ja esteettömästi kaupunkilaisten avoimesti käytettävissä ja hyödynnettävissä.

Helsingin kaupungin uuden osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämisohjelman keskeinen tavoite tulee olla kaupungin toimielinten päätösasiakirja-aineiston saattaminen olennaisesti entistä paremmin

kaupungin asukkaiden tutustuttavaksi jo asioiden valmisteluvaiheessa, asiakirjatiedon löydettävyyden parantaminen sekä mahdollisuus seurata kaupungin päätöksentekoa verkkopalvelun avulla. Asiakirjojen nykyistä paremman saatavuuden ja löydettävyyden lisäksi verkko-osallistumista tulee kehittää uuden vuorovaikutteisen verkkopohjaisen osallistumisjärjestelmän avulla.

Helsingin kaupungin päätösasiakirjat ovat olleet verkossa luettavissa jo toistakymmentä vuotta. Esityslistojen ja pöytäkirjojen lisäksi päätösasiakirjojen verkkojulkaisut sisältävät nykyään myös suurimman osa liiteaineistoa.

Tähän saakka kaupungin asiakirja- ja muu tietoaineisto ei kuitenkaan ole ollut verkossa erityisen helposti ja esteettömästi saatavissa. Henkilötietolain tietosuojamääräysten takia kaikki kahta vuotta vanhemmat päätösasiakirjat on (harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta) tähän asti jouduttu poistamaan kaupungin toimielinten verkkosivuilta niihin sisältyvien henkilötietojen takia, koska kaupungin toimielinten (kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, lauta- ja johtokunnat) päätösasiakirjat aika ajoin sisältävät sellaisia henkilötietoja, jotka tietosuojavaltuutetun kannan mukaisesti on tullut poistaa verkosta asian tiedottamisen edellyttämän määräajan jälkeen. Tämä on vaikeuttanut merkittävästi varsinkin yli kaksi vuotta kestävien päätösprosessien seuraamista kaupungin verkkosivuilta.

Kun kaupungin päätösvalmistelussa ja päätöksenteossa siirryttiin heinäkuusta 2011 lähtien uuteen sähköiseen Ahjo-asianhallintajärjestelmään, sen yhteydessä asiakirjatuotannossa otettiin käyttöön henkilötietojen automaattisen poiston määräajan jälkeen mahdollistava järjestelmä. Jatkossa ei siten enää ole estettä päätöstiedottamisen avoimuuden parantamiselle.

Ahjo-järjestelmästä voidaan myös tuottaa päätösvalmistelua ja päätöksentekoa koskevaa tieto-aineistoa paitsi kaupungin omiin sovelluksiin myös ulkopuolisten tuottamiin sovelluksiin avoimena Open Data -tietona. Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja Forum Virium Helsingin ylläpitämä ja Espoon, Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien sekä Sitran ja valtiovarainministeriön rahoittama Helsinki Region Infoshare -hanke (<http://www.hri.fi>) on erinomainen työkalu tällaisen avoimen päätöksentekotiedon sovellusten kehittämisessä.

Hallintokeskuksen viestintä on parhaillaan yhteistyössä talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa uudistamassa kaupungin hel.fi-verkkoportaalia ja myös sen päätöksentekosivustoa. Ahjo-asianhallintajärjestelmän uusien ominaisuuksien myötä kaupungin päätöksenteon seuraamista voidaan verkkosivuilla jatkossa olennaisesti parantaa ja helpottaa. Jo nyt kaupungin Helsinki-kanava -

verkkovideoportaalin (www.helsinkikanava.fi) kaupunginvaltuuston kokouslähetyksissä palvelun käyttäjien saatavilla on lähes kaikki ajateltavissa oleva valtuuston kokoukseen liittyvä tieto (verkkovideolähetyksen lisäksi asiakirjat, läsnäolotiedot, pidetyt ja tulevat puheenvuorot, puheenvuorojen kestoajat, äänestystulokset ja äänestyskartat, tiedot asioiden käsittelystä sekä tehdyistä päätöksistä jne.) lähes reaaliaikaisena. Helsinki-kanavalta saatava kokoustieto on jo nyt suurelta osin saatavissa Open Data -tyyppisenä käyttäjien omissa sovelluksissa hyödynnettävänä tietona.

Verkossa tapahtuvan asukkaiden kuulemisen ja osallistumisen parantaminen voisi ainakin alkuvaiheessa tapahtua Tampereella jo vuosien ajan käytössä olleen Valma-valmistelufoorumi -tyyppisen sovelluksen avulla. Tämä olisi parhaassa tapauksessa otettavissa käyttöön suhteellisen nopealla aikataululla ilman aikaa vievää uuden verkko-osallistumissovelluksen rakentamista, vaikka sellaisenaan Tampereen jo useampia vuosia vanha ohjelmistosovellus ei olekaan siirrettävissä Helsinkiin. Uuden verkko-osallistumissovelluksen rakentaminen ja ylläpito olisi hallintokeskukseen sijoitettavan kaupungin keskushallinnon demokratiaryhmän keskeinen tehtävä alueellisen vaikuttamisen mallien kehittämisen rinnalla.

Toimenpide 5: Kaupunki tuottaa verkossa ja myös paperiversiona saatavilla olevan kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen oppaan. Oppaasta tehdään kerran vuodessa uudistuva versio sekä wiki-alueella jatkuvan keskustelun kautta uudistuva versio.

Helsingin kaupungin kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen opas on perusteltua tehdä painetussa muodossa, kun kaupungin osallistumisen ja vaikuttamisen perusratkaisuista on tehty päätökset ja toiminta on käynnistynyt. Hallintokeskuksen viestintä uudistaa osana hel.fi-portaalin uudistustyötä myös kansalaisvaikuttamisen ohjeet ja opastuksen verkkosivuilla. Tämä ohjeistus tuotetaan myös tulostettavassa muodossa, jolloin siitä on helposti saatavilla tulosteet aina ajantasaisessa muodossa. Verkkosivujen ohella kaupungin osallistumisen ja vaikuttamisen vaihtoehtoista tiedotetaan myös kaupungin jokaiseen talouteen jaettavassa Helsinki-Info -lehdessä, ja myös toimenpide-ehdotukseen sisältyvä opas voidaan aikanaan julkaista lehden liitteenä.

Toimenpide 6: Laaditaan selvitys koulujen sähköisten palveluiden tarjoamista vaikutusmahdollisuuksista koulutyöskentelyssä.

Kaupungin päätöksentekosivusto
http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/P__t_ksenteko+ja+hallinto/P__t_ksenteko
o sekä Helsinki-kanava -verkkovideosivusto
(<http://www.helsinkikanava.fi/>) ovat toimiva opetusväline varsinkin

yhteiskuntatiedon opetuksessa. Jo nykyään Helsinki-kanavalla säännöllisesti esitettävät Ylipormestarin oppilaskuntapäivät (ent. Nuorten ääni) tukevat tätä pyrkimystä.

Toimenpide 9: Laaditaan selvitys poliittisen johdon ja virkamiesjohdon työnjaon uudistamisesta. Tavoitteena on mm. vahvistaa kaupunginvaltuuston roolia kaupungin kehittämisessä ja johtamisessa.

Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain 13 §:n mukaan kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Säännöksessä on lueteltu asiat, jotka kuuluvat valtuuston päätösvaltaan. Kaupungin hallinnosta vastaa lain 23 §:n nojalla kaupunginhallitus ja johtamisesta lain 24 §:n nojalla kaupunginjohtaja tai pormestari.

Kaupungin eri viranomaisten toiminnasta ja niiden välisestä toimivallan jaosta määrätään kaupunginvaltuuston hyväksymissä johtosäännöissä. Luottamushenkilöjohdon ja viranhaltijajohdon työnjaon uudistaminen tapahtuu siten tarkoituksenmukaisimmin johtosääntöjä tarpeen mukaan muuttamalla, ottaen kuitenkin huomioon, ettei johtosäännöillä voida poiketa kuntalaissa nimenomaisesti eri toimielin- ja viranhaltijatasoille säädetyistä tehtävistä. Samoin on huomattava, etteivät kunnan johtavat viranhaltijat voi kuntalain 34 ja 35 §:n vaalikelpoisuussääntelyn johdosta olla samalla luottamushenkilöasemassa.

Toimenpide 10: Toimenpiteiden etenemisestä raportoidaan kaupunginhallitukselle 30.4.2012 mennessä. Kaupunginhallitus päättää tämän pohjalta jatkovalmistelusta ja seurannasta. Demokratia-ryhmä esittää, että kaupunginhallitus vie toimenpidesuunnitelman kaupunginvaltuuston lähetekeskusteluun. Demokratia-ryhmä esittää, että kaupunginhallitus valmistelee toimenpiteet, joilla kaupunkilaiset voivat osallistua mahdollisimman laajasti ja aktiivisesti demokratiaprosessin jatkotyöhön.

Hallintokeskus tukee ajatusta kansalaiskeskustelusta demokratiaprosessin yhteydessä. Tällaisessa keskustelussa on mahdollista soveltaa esimerkiksi vuonna 2010 toteutetun varsin onnistuneen palveluverkkokokulemisen myönteisiä kokemuksia (ks. <http://palveluverkko.hel.fi>).

Lisätiedot

Teppo Tiina, päätösvalmisteluyksikön päällikkö, puhelin: 310 36018
[tiina.teppo\(a\)hel.fi](mailto:tiina.teppo(a)hel.fi)

Henkilöstöjohtaja 29.2.2012

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Henkilöstökeskus toteaa, että demokratia-ryhmän loppuraportti sisältää hyviä ehdotuksia kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen

parantamiseksi. Toimenpide-ehdotuksissa otetaan huomioon henkilöstökeskuksen toimialan kannalta keskeiset maahanmuuttajia koskevat näkökulmat.

Henkilöstökeskus katsoo, että kaikkien virastojen ja liikelaitosten tulee olla mukana rasismin vastaisessa työssä, joka suuntautuu sekä kaupungin asukkaisiin ja heille tarjottaviin palveluihin että kaupungin henkilöstöpolitiikkaan. Selkeä ”nollatoleranssi rasismia kohtaan” on lähtökohtana myös kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelmaa uudistettaessa.

Kaupungin johtamisjärjestelmän uudistaminen koskettanee myös kaupungin sisäisiä toimintatapoja ja johtamista. Kehittämistyössä tulee kiinnittää huomiota hyvään muutostilanteiden henkilöstöjohtamiseen ja ottaa kaupungin hyvät yhteistoimintarakenteet ja käytännöt huomioon.

Lisätiedot

Pohjaniemi Marju, osastopäällikkö, puhelin: 310 37965
marju.pohjaniemi(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 28.02.2012 § 76

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Demokratian ja kansalaisvaikuttamisen kehittäminen on ajankohtainen asia. Valtakunnallisella tasolla on valmisteilla Suomen ensimmäinen demokratiaselonteko, jonka tavoitteena on vahvistaa pitkäjänteistä ja suunnitelmallista demokratian edistämistä. Tätä taustaa vasten on tärkeää, että myös kaupungin tasolla pohditaan vakavasti kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä ja demokratian vahvistamista. On hyvä, että kaupungin demokratiaryhmä on aloittanut tämän työn.

Demokratiaryhmän loppuraportissa on joukko erilaisia toimenpide-ehdotuksia, joilla pyritään parantamaan kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia. Raportissa ei kuitenkaan pohdita sitä mitä vuorovaikutuksen lisäämisellä ja osallistumismahdollisuuksien parantamisella tavoitellaan. Osittain tämän vuoksi esitetyt toimenpiteet jäivät yksittäisiksi, hieman hajanaisiksi ja jossain määrin yhteismitattomiksi. Lisäksi raportissa on käytetty useita demokratiaan ja sen edistämiseen kytkeytyviä käsitteitä, mutta niiden sisältöä ei ole määriteltä. Määrittelemättä jääneitä käsitteitä ovat esimerkiksi suora demokratia, alueellinen demokratia, vuorovaikutus, osallistuminen, osallistumisviestintä ja voimaantuminen verkossa. Demokratiaryhmän loppuraportissa toimenpiteille ei ole myöskään määritetty vastuutahoja, kehittämisen vaatimaa osaamista ei ole varmistettu eikä osoitettu muita

resursseja. Lisäksi toimenpiteissä esitetyt aikataulut ovat osin epärealistisia.

Toimenpide-esitys verkkopalvelujen kehittämisestä vuorovaikutteiseen ja esteettömään suuntaan on kannatettava. Tässä suhteessa myös valtakunnallinen tavoitetaso on asetettu korkealle. Valtioneuvoston 4.2.2010 annetussa periaatepäätöksessä demokratian edistämisestä Suomessa todetaan, että Suomi haluaa olla verkkodemokratiavertailussa maailman 10 kärkimaan joukossa 2010-luvun lopulla. Infrastruktuuria valmisteltaessa huomioidaan sekä epämuodollinen kansalaisten osallistuminen ja palautteen antaminen että kansanaloitteiden ja verkkoäänestämisen tekninen toteutus.

Demokratiatyöryhmän loppuraportissa verkkopalvelujen kehittämiseen liittyvä ehdotus on muotoiltu kovin yleispiirteisesti. Raportissa ei ole pohdittu esimerkiksi sosiaalisen median kasvavaa merkitystä yhteiskunnallisen keskustelun näyttämönä. Sosiaalisen median suosion kasvu kertoo siitä, että ihmisillä on halu ja tarve osallistua keskusteluun, kunhan se on luonteva osa heidän arkipäiväänsä. Tästä herää kysymys, pitäisikö kaupungin hallintokuntienkin suunnata toimintaansa verkossa sinne missä ihmiset jo ovat. Yksi näistä kohtaamispaikoista on sosiaalinen media. Siellä toimiminen edellyttää kuitenkin uuden tyyppistä ajattelua. On oltava ennakoiva, aktiivinen, toimittava välineen ehdoilla ja oltava aidosti vuorovaikutteinen.

Raportissa luetellaan joukko kaupungin nykyisiä käytänteitä. Demokratiatyöryhmän raportissa ei kuitenkaan ole mainittu kaupunkisuunnitteluviraston vuorovaikutuskäytäntöjä ja siihen liittyvää kehittämistyötä. Tältä osin raportti ei anna kattavaa kuvaa siitä, miten kaupungin eri hallintokunnat ovat toteuttaneet asukkaiden osallistumismahdollisuuksien parantamista. Kaupunkisuunnitteluvirastossa on jo vuosia kiinnitetty erityistä huomiota asukasvuorovaikutukseen ja siihen liittyvien menetelmien kehittämiseen. Maankäyttö- ja rakennuslaki asettaa selkeät velvoitteet kaavoitukseen liittyvälle vuorovaikutukselle. Helsinki on monien laajojen suunnitteluhankkeiden kuluessa hoitanut vuorovaikutusta selvästi laajemmin kuin laki sitä edellyttää. Tähän pyritään myös jatkossa.

Raportista saattaa saada käsityksen, että aluefoorumit olisivat pääasiassa kaupungin virastojen koordinoimia. Ne ovat kuitenkin mitä suurimmassa määrin asukaslähtöisiä hankkeita. Alueellista demokratiaa kehitettäessä onkin huolellisesti suunniteltava se, miten kaupungin hallinto toimii asukkaiden kehittämistoiveiden kanssa ja sitä missä määrin erilaisten toiveiden toteuttaminen on kaupungin organisaation vastuulla ja missä määrin kaupunkilaisten itsensä vastuulla.

Kaupunkisuunnitteluviraston toiminta vuorovaikutuksen lisäämiseksi

Kaupunkisuunnitteluvirastossa on kehitetty avointa valmisteltavana olevan tiedon saantia, proaktiivista viestintää, vuorovaikutteista suunnittelua ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksia sekä neuvontaa vaikuttamisessa ja tiedon saannissa. Tällainen toiminta vaatii osaavaa henkilökuntaa, taloudellisia resursseja, tehokasta viestintää ja ennen kaikkea toiminnan aktiivista ja määrätietoista johtamista ja vastuiden määrittelyä. Kaupunkisuunnitteluviraston palveluksessa on kolme vakinaista vuorovaikutussuunnittelijaa. He ovat suunnittelijoiden tukena kaikkien kaavoitushankkeiden vuorovaikutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä vuorovaikutusmenetelmien kehittämisessä.

Kaupunkisuunnittelussa demokratiaa voidaan suunnitteluprosessissa lisätä varsinkin asukkaiden riittävällä ja riittävän varhaisella tiedonsaannilla sekä toimivalla asukkaiden ja suunnittelijoiden välisellä vuorovaikutuksella. Asukkaiden tiedonsaannin parantaminen vaatii riittävää resursointia ja myös käytännössä toimivia tiedotuskanavia. Vuorovaikutuksessa asukkaiden viestien konkretisointia varten on olemassa erilaisia menetelmiä, kuten esimerkiksi yhteisöllinen wiki-suunnittelu sekä pehmo-GIS-menetelmä, jolla asukkaiden paikkoihin liittyviä kokemuksia merkitään kartalle tietokoneavusteisen paikkatietojärjestelmän avulla. Näiden kaltaisia menetelmiä käytetään kaupunkisuunnittelussa, mutta tavoitteena on oltava myös, että asukkaat kokevat demokratian toteutuvan suunnittelussa – silloinkin kun he eivät saa tahtoaan läpi. Myös luottamushenkilöiden roolia päätöksentekijöinä voi tässä suhteessa kehittää. Kaupunkisuunnitteluvirasto seuraa alan kehitystä ja tarkoituksenmukaisuus huomioon ottaen soveltaa demokratiaa edistäviä suunnittelumenetelmiä.

Suunnittelun avoimuuden ja demokratian lisääminen edellyttää myös henkilöstön lisäkoulutusta. Kaupungin demokratiahankkeen edetessä toimenpidevaiheeseen hankkeen vaatimat resurssit on syytä ottaa huomioon.

On tärkeää, että kaupunkilaiset pääsevät mukaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oman asuinympäristönsä tulevaisuuteen vaikuttaviin prosesseihin. Voidaan perustellusti sanoa, että tällä on vaikutuksia myös suunnittelun laatuun. Asukasvuorovaikutus tuo valmistelijoiden käyttöön sellaista tietoa ja näkemyksiä jota ei muulla tavoin olisi käytettävissä. Valmisteluvaiheessa käytävän vuorovaikutuksen myötä moni suunnitelma on hioutunut sitten että niin asukkaat kuin suunnittelijat ovat pitäneet lopputulosta alkuperäisiä suunnitelmia parempina.

Lähiöprojekti asukasosallisuuden kehittäjänä

Eri kaupunginosissa tapahtuvassa alueellisessa toiminnassa eräs toimija on hallintokuntien yhteinen lähiöprojekti, joka korostaa toiminnassaan kumppanuutta ja asukasosallisuutta. Yhteiseen kehittämiseen on osallistunut myös asukastahoja ja yhdistyksiä resurssiensa puitteissa. Hankkeiden ja toiminnan seurauksena alueelliset verkostot ja toimintamahdollisuudet ovat parantuneet, kun toimijat ovat oppineet tuntemaan toisensa. Projektin toiminnassa on keskitytty esimerkiksi monipuolisten, kaikille avoimien kaupunginosatapahtumien, liikuntapalveluiden sekä kulttuuritarjonnan toteuttamiseen. Keskeisenä lähtökohtana on ollut tuetun tarjonnan tasapuolisuus kaupunginosan asukkaille sekä syrjäytymisen ehkäisy.

Lähiöprojekti on myös säännöllisesti tukenut asukastoimintaan tarvittavien puitteiden, kuten asukastilojen, edellytyksiä. Tästä ovat esimerkkeinä Kontulan, Myllypuron ja Pihlajamäen lähiöasemat, Maunulan mediapaja ja Myllypuron uusi asukastila Mylläri.

Lähiöprojekti pyrkii jatkossakin tukemaan paikallisen toiminnan lähtökohtia, mutta sen tehtävänä ei ole alueellisten yleispätevien rakenteiden muodostaminen. Sen sijaan on tärkeä tukea joustavia, alueiden omasta aktiivisuudesta rakentuvia kokonaisuuksia, joissa luodaan pohja yhteisölliselle ja urbaanille kaupunginosatoiminnalle.

Verkkoviestinnän merkitys vuorovaikutuksessa

Sosiaalisen median läpimurto on kaventanut sekä julkisen sektorin toimijoiden että median mahdollisuuksia julkisen keskustelun asialistan määrittäjänä. Sosiaalisen median kautta julkiseen keskusteluun on noussut monta kysymystä aidosti alhaalta ylös aktiivisten kansalaisten esille tuomina. Tämä on asia jolla on todennäköisesti suuri vaikutus siihen minkälaisia odotuksia asukkaat kohdistavat päätöksenteon avoimuudelle ja läpinäkyvyydelle sekä mahdollisuudelle osallistua päätösten valmisteluun. Kaupunkisuunnitteluun liittyen tämä on tullut selvästi esille joidenkin laajaa kiinnostusta herättäneiden ristiriitaisten hankkeiden valmistelun yhteydessä.

Kaupunkisuunnitteluun liittyvän vuorovaikutuksen kehittämisessä erilaisilla verkkoratkaisuilla on ollut viime vuosina suuri merkitys. Lähtökohtana on se, että kaikki kaavoitukseen liittyvä aineisto on mahdollisimman helposti saatavilla. Tiedon on oltava avoimesti saatavilla, ymmärrettävää ja sen seuraamisen tulee olla mahdollisimman helppoa. On myös tärkeää, että tieto on avoimen datan periaatteiden mukaisesti tarjolla teknisesti sellaisessa muodossa, että sen käyttäminen on mahdollista eri ohjelmistoilla ja sitä voidaan hyödyntää osana verkkopalveluita.

Aktiivinen verkkoviestintä on eräs onnistuneen vuorovaikutusprosessin perusedellytyksistä. Kaupunkisuunnitteluvirastossa on jo noin kuusi vuotta ylläpidetty Suunnitelmat kartalla -palvelua, jonka kautta löytyvät kaikki kaavoitukseen liittyvät viralliset asiakirjat. Tämä ei kuitenkaan ole tulevaisuudessa riittävä verkkopalvelujen taso. Jatkossa palvelua tullaan täydentämään esimerkiksi kaavavahti- palvelulla, jonka tarjoamien herätteiden avulla on nykyistä helpompi seurata esimerkiksi omien kotikulmien suunnittelun etenemistä. Lisäksi kaupunkisuunnitteluvirastossa käytetään tiedonkeruussa aktiivisesti kaupungin ylläpitämään Kerro kartalla -palvelua. Lisäksi kaupunkisuunnitteluvirasto on yksi pilottivirastoista kun otetaan käyttöön uusi kaupunkitasoinen palautejärjestelmä. Kaupunkitasolla järjestelmiä tulee kehittää siten, että ne tukisivat hallintokuntien yhteisiä prosesseja siten, että virastojen väliset rajat vaikuttaisivat mahdollisimman vähän asukkaiden verkkoasiointiin.

Verkossa tapahtuvaan vuorovaikutukseen liittyy myös se, että kaupunkisuunnitteluvirasto on viime vuosina kehittänyt arkkitehtuurikilpailuinstituutioita. Useaan kilpailuun on liittynyt laaja verkossa tapahtuva vuorovaikutus. Koivusaaren ideakilpailun, Telakkarannan suunnittelukilpailun sekä Kirjava Satama- kilpailun kaikki työt on julkistettu verkkosivuilla ennen tuomariston ratkaisua, niistä on käyty avointa ja vilkasta keskustelua ja keskustelun tulokset on myös raportoitu tuomaristolle. Kokemukset aikaisempaa avoimempaan kommunikaatioon tähtäävistä kilpailuista ovat olleet myönteisiä ja tätä linjaa kannattaa jatkaa myös tulevaisuudessa.

Käsittely

28.02.2012 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Sampo Villanen: kappale (2): Demokratiaryhmän loppuraportissa on joukko erilaisia toimenpide-ehdotuksia, joilla pyritään parantamaan kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia.: (POIS: Raportissa ei kuitenkaan pohdita sitä mitä vuorovaikutuksen lisäämisellä ja osallistumismahdollisuuksien parantamisella tavoitellaan. Osittain tämän vuoksi esitetyt toimenpiteet jäävät yksittäisiksi, hieman hajanaisiksi ja jossain määrin yhteismitattomiksi. Lisäksi raportissa on käytetty useita demokratiaan ja sen edistämiseen kytkeytyviä käsitteitä, mutta niiden sisältöä ei ole määritelty. Määrittelemättä jääneitä käsitteitä ovat esimerkiksi suora demokratia, alueellinen demokratia, vuorovaikutus, osallistuminen, osallistumisviestintä ja voimaantumisen verkossa.)

Demokratiaryhmän loppuraportissa toimenpiteille ei ole (POIS: myöskään) määritetty vastuutahoja, kehittämisen vaatimaa osaamista

ei ole varmistettu eikä osoitettu muita resursseja. Lisäksi toimenpiteissä esitetyt aikataulut ovat osin epärealistisia.

Kappale (6): (POIS: Raportista saattaa saada käsityksen, että aluefoorumit olisivat pääasiassa kaupungin virastojen koordinoimia. Ne ovat kuitenkin) (LISÄYS: Aluefoorumit ovat) mitä suurimmassa määrin asukaslähtöisiä hankkeita. Alueellista demokratiaa kehitettäessä onkin huolellisesti suunniteltava se, miten kaupungin hallinto toimii asukkaiden kehittämistoiveiden kanssa ja sitä missä määrin erilaisten toiveiden toteuttaminen on kaupungin organisaation vastuulla ja missä määrin kaupunkilaisten itsensä vastuulla.

Kannattajat: Heli Puura

Vastaehdotus:

Sampo Villanen: LISÄYS kappaleen (8) jälkeen:

Kaupunkisuunnittelussa demokratiaa voidaan suunnitteluprosessissa lisätä varsinkin asukkaiden riittävällä ja riittävän varhaisella tiedonsaannilla sekä toimivalla asukkaiden ja suunnittelijoiden välisellä vuorovaikutuksella. Asukkaiden tiedonsaannin parantaminen vaatii riittävää resursointia ja myös käytännössä toimivia tiedotuskanavia. Vuorovaikutuksessa asukkaiden viestien konkretisointia varten on olemassa erilaisia menetelmiä, kuten esimerkiksi yhteisöllinen wiki-suunnittelu sekä pehmo-GIS-menetelmä, jolla asukkaiden paikkoihin liittyviä kokemuksia merkitään kartalle tietokoneavusteisen paikkatietojärjestelmän avulla. Näiden kaltaisia menetelmiä käytetään kaupunkisuunnittelussa, mutta tavoitteena on oltava myös, että asukkaat kokevat demokratian toteutuvan suunnittelussa – silloinkin kun he eivät saa tahtoaan läpi. Myös luottamushenkilöiden roolia päätöksentekijöinä voi tässä suhteessa kehittää.

Kaupunkisuunnitteluvirasto seuraa alan kehitystä ja tarkoituksenmukaisuus huomioon ottaen soveltaa demokratiaa edistäviä suunnittelumenetelmiä.

Suunnittelun avoimuuden ja demokratian lisääminen edellyttää myös henkilöstön lisäkoulutusta. Kaupungin demokratiahankkeen edetessä toimenpidevaiheeseen hankkeen vaatimat resurssit on syytä ottaa huomioon.

Kannattajat: Heli Puura

1. Äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: kappale (2): Demokratiaryhmän loppuraportissa on joukko erilaisia toimenpide-ehdotuksia, joilla pyritään parantamaan kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia.: (POIS: Raportissa ei kuitenkaan pohdita sitä mitä vuorovaikutuksen lisäämisellä ja

osallistumismahdollisuuksien parantamisella tavoitellaan. Osittain tämän vuoksi esitetyt toimenpiteet jäävät yksittäisiksi, hieman hajanaisiksi ja jossain määrin yhteismitattomiksi. Lisäksi raportissa on käytetty useita demokratiaan ja sen edistämiseen kytkeytyviä käsitteitä, mutta niiden sisältöä ei ole määritelty. Määrittelemättä jääneitä käsitteitä ovat esimerkiksi suora demokratia, alueellinen demokratia, vuorovaikutus, osallistuminen, osallistumisviestintä ja voimaantumisen verkossa.)

Demokratiaryhmän loppuraportissa toimenpiteille ei ole (POIS: myöskään) määritetty vastuutahoja, kehittämisen vaatimaa osaamista ei ole varmistettu eikä osoitettu muita resursseja. Lisäksi toimenpiteissä esitetyt aikataulut ovat osin epärealistisia. Kappale (6): (POIS: Raportista saattaa saada käsityksen, että aluefoorumit olisivat pääasiassa kaupungin virastojen koordinoimia. Ne ovat kuitenkin) (LISÄYS: Aluefoorumit ovat) mitä suurimmassa määrin asukaslähtöisiä hankkeita. Alueellista demokratiaa kehitettäessä onkin huolellisesti suunniteltava se, miten kaupungin hallinto toimii asukkaiden kehittämistoiveiden kanssa ja sitä missä määrin erilaisten toiveiden toteuttaminen on kaupungin organisaation vastuulla ja missä määrin kaupunkilaisten itsensä vastuulla.

Jaa-äännet: 7

Stefan Johansson, Arja Karhuvaara, Lasse Männistö, Matti Niemi, Tuula Palaste-Eerola, Elina Palmroth-Leino, Osmo Soininvaara

Ei-äännet: 2

Heli Puura, Sampo Villanen

Tyhjä-äännet: 0

Poissa-äännet: 0

Esittelijän ehdotus voitti tehdyn vastaehdotuksen.

2. Äänestys

JAA - ehdotus. Esityksen mukaan

Ei- ehdotus

LISÄYS kappaleen (8) jälkeen:

Kaupunkisuunnittelussa demokratiaa voidaan suunnitteluprosessissa lisätä varsinkin asukkaiden riittävällä ja riittävän varhaisella tiedonsaannilla sekä toimivalla asukkaiden ja suunnittelijoiden välisellä vuorovaikutuksella. Asukkaiden tiedonsaannin parantaminen vaatii riittävää resursointia ja myös käytännössä toimivia tiedotuskanavia. Vuorovaikutuksessa asukkaiden viestien konkretisointia varten on olemassa erilaisia menetelmiä, kuten esimerkiksi yhteisöllinen wiki-

suunnittelu sekä pehmo-GIS-menetelmä, jolla asukkaiden paikkoihin liittyviä kokemuksia merkitään kartalle tietokoneavusteisen paikkatietojärjestelmän avulla. Näiden kaltaisia menetelmiä käytetään kaupunkisuunnittelussa, mutta tavoitteena on oltava myös, että asukkaat kokevat demokratian toteutuvan suunnittelussa – silloinkin kun he eivät saa tahtoaan läpi. Myös luottamushenkilöiden roolia päätöksentekijöinä voi tässä suhteessa kehittää. Kaupunkisuunnitteluvirasto seuraa alan kehitystä ja tarkoituksenmukaisuus huomioon ottaen soveltaa demokratiaa edistäviä suunnittelumenetelmiä.

Suunnittelun avoimuuden ja demokratian lisääminen edellyttää myös henkilöstön lisäkoulutusta. Kaupungin demokratiahankkeen edetessä toimenpidevaiheeseen hankkeen vaatimat resurssit on syytä ottaa huomioon.

Jaa-äännet: 4

Johansson, Karhuvaara, Palmroth-Leino, Männistö

Ei-äännet: 5

Palaste-Eerola, Villanen, Niemi, Puura, Soininvaara

Tyhjä-äännet: 0

Poissa-äännet: 0

Villasen vastaehdotus hyväksyttiin äänin 5 - 4.

21.02.2012 Pöydälle

Esittelijä

virastopäällikkö
Tuomas Rajajärvi

Lisätiedot

Heikki Mäntymäki, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 37368
heikki.mantymaki(a)hel.fi
Tero Santaoja, lähiöprojektin projektipäällikkö, puhelin: 310 37155
tero.santaoja(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 28.02.2012 § 103

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Yleisten töiden lautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

25.04.2012

Kj/5

Yleisten töiden lautakunnan toimialaa koskevat esitykset

Kaupunginhallituksen päätös demokratia-ryhmän esitysten pohjalta käynnistyvistä jatkotoimenpiteistä sisälsi kuuden selvityksen ja suunnitelman laatimisen, joista yleisten töiden lautakunnan toimialaa koskevat:

- osallistuva budjetointi
- alueellisen osallistumisen kokeilu
- hallintokuntien verkkopalveluhankkeet ja -suunnitelmat asukasosallistumista tukevan kehittämissuunnitelman laatimisen perustaksi

Osallistuva budjetointi

Selvityksen laatiminen osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuuksista on välttämätöntä. Selvityksen laatiminen ja sen pohjalta valmisteltava esitys osallistuvan budjetoinnin kokeilusta kuuluu luontevasti talous- ja suunnittelukeskuksen toimialaan.

Osallistuvan budjetoinnin tavoitteet, sisällöt ja toimintamuodot tulee arvioida huolellisesti. Suurimmat mahdollisuudet lienevät strategisten tavoitteiden selkiinnyttämisessä ja priorisoinnissa.

Osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuuksien arvioinnissa tulee ottaa huomioon mm. seuraavia näkökohtia:

- strategiset linjaukset ja painopisteet yleisten alueiden investoinneissa ja käyttötaloudessa tehdään kaupunginhallituksen budjettiraamin (=kaupungin talouden reaalipuite) rajoissa
- edustuksellisuuden tasapainoisuus
- laadinnan aikataulujen yhteensovittaminen talouden suunnittelun vuosikellon kanssa
- budjettivalmistelun henkilöresurssien rajallisuus
- riski osallistuvien turhautumisesta, todelliset paikallisen tason vaikuttamismahdollisuudet
- nurkkakuntaisuuden riskit (NIMBY -ilmiö)

Alueellinen osallistuminen

Alueellisen osallistumisen kehittäminen kytkeytyy rakennusviraston toiminnassa yleisten alueiden aluesuunnitelmien laadintaan. Rakennusvirasto on laatinut yleisten alueiden aluesuunnitelmia vuorovaikutteisesti vuodesta 1998 alkaen. Lisäksi laajasta osallistamisprosessista on kokemusta katu- ja puistosuunnitelmien erityiskohteista kuten Tapaninkylän alueellinen katusuunnitelma ja Pihlajamäen nuorisopuisto.

Rakennusvirastossa on kehitetty vuorovaikutusmenettelyjä aktiivisesti. Rakennusvirasto on kokenut hyväksi toimintatavaksi aluesuunnitelmien yhteydessä toteutettavista kyselyistä tiedottamisen laajasti jakeluna jokaiseen kotiin ja kaupungin yhteisen sähköisen kyselyalustan (=Kerro kartalla) käytön. Seuraavaksi rakennusvirasto tulee kokeilemaan sosiaalista mediaa osana aluesuunnittelun vuorovaikutusta ja tiedotusta. Tällä hetkellä nuorten mukaan saaminen ja yhteistyö koulujen kanssa toimivat ja mm. nuorisoasiainkeskuksen Ruuti-kanava on hyvä lisä vuorovaikutuksessa. Sen sijaan maahanmuuttajien tavoittaminen on yrityksistä huolimatta ollut vähäistä. Rakennusviraston yleisten alueiden aluesuunnitelman laadintaprosessin osana on ollut yhteistyön tekeminen myös eri hallintokuntien kanssa.

Rakennusvirasto on tehnyt aktiivista asukasyhteistyötä myös järjestämällä vuosittain keväsiivoustalkoita ja ottamalla käyttöön vapaaehtoistyön toimintamallin. Vapaaehtoistyössä on mukana tällä hetkellä noin 350 puistokummiä. Vapaaehtoistyö tuo uusia mahdollisuuksia lisätä asukkaiden osallistumista.

Yleisten töiden lautakunta pitää tärkeänä selvityksen laatimista alueellisen osallistumisen kokeilusta ja pilottisuunnitelmasta. Selvityksen pohjalta kaupunginhallituksen tulee päättää missä toiminnoissa ja millä alueilla alueellisen osallistumisen mallia pilotoidaan. Raportissa on esitetty harkittavaksi seuraavia toimialoja: ympäristö, nuorisotoimi, sosiaalivirasto, opetustoimi ja rakennustoimi. Alueellisen osallistumisen toimialat tulee arvioida asukkaiden palveluverkoston ja hallintokuntien välisten yhteistyöprosessien näkökulmasta. Raportissa tuodaan nykyisinä käytäntöinä ja hankkeina esille vain rakennusviraston aluesuunnittelu ja eri virastojen ja kansalaisjärjestöjen koordinoimat aluefoorumit. Esimerkiksi kaupunkisuunnitteluviraston ja liikuntaviraston toimintaan liittyy alueellisen osallistumisen näkökulmia. Vaikka kaavoitusprosessin ja katusuunnitelmaprosessin pelisäännöt tulevat maankäyttö- ja rakennuslaista, kumpaakin voitaneen laajentaa, mikäli aikataulu- ja henkilöresurssit antavat myöten. Lisäksi esimerkiksi kaupunkiympäristön yleiset alueet ja eri hallintokuntien käytössä olevat julkiset rakennukset muodostavat saavutettavuuden ja esteettömyyden kannalta asukkaiden arkeen vaikuttavan kokonaisuuden.

Alueellisen osallistumisen kehittäminen on tärkeä, mutta haasteellinen asia ja siinä tulisi edetä askeleittain. Tällä hetkellä eri hallintokuntien toimintakulttuurit ja toimintatavat ovat erilaisia. Alueellisen osallistumisen kehittäminen vaatii sektorirajat ylittävän suunnitteluprosessin, suunnitelmamallin, vuorovaikutuskeinojen sekä suunnitelman hyväksymiseen liittyvän päätöksenteon uudelleen arviointia ja kehittämistä. Lisäksi uusi toimintatapa vaatii henkilöresursseja ja osaamisen kehittämistä. Asukkaiden

osallistuminen ajoittuu vapaa-aikaan. On myös tarpeen arvioida asukkaiden näkökulmasta osallistumismahdollisuutta ja ajankäyttöä, kun valitaan toimintatapoja nykyistä laajempaan osallistumiseen.

Alueellista osallistumista koskevan menetelmäsuunnitelman valmistelu kaupunginhallituksen käsittelyyn on mahdollista. Pilottien määrä tulee kuitenkin rajata enintään kolmeen alueeseen, jotka edustavat koko kaupungin olosuhteita mahdollisimman hyvin. Valmistelussa on arvioitava uusien menettelytapojen kustannusvaikutukset, uuden toimintatavan valmistelijaresurssitarpeet sekä toimintatavasta mahdollisesti aiheutuvat toimeenpanon aikatauluviiveet. Kustannusvaikutukset tulisi kytkeä vuoden 2013 talousarvion valmisteluun. Rakennusviraston aluesuunnitelmien osalta pilottit tulee valita kohteista, joita ei vielä ole käynnistetty. Pilottien aikataulu on kytköksissä myös osallistuvan budjetoinnin toteuttamismahdollisuuksien selvittämiseen.

Jos asukasvaikuttamisen vahvistamiseksi sektorirajat ylittävän osallistuvan suunnittelun tiellä edetään, pilottikohteiden suunnittelu yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa edellyttää nykyisten rakennusviraston aluesuunnitelmien aluerajausten yhteensovittamista muiden hallintokuntien rajausten kanssa. Uusi toimintatapa sektorirajat ylittävinä kokonaisuuksina tulisi vaikuttamaan myös aluesuunnitelmien sisältöön. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla ratkaisu, jossa rakennusviraston yleisten alueiden aluesuunnitelmasta muokataan tässä yhteydessä toimintojen sektorirajat ylittävä palveluverkon ja palvelutason kehittämiselvitys, jonka laatimisessa ovat myös muut hallintokunnat mukana.

Aluesuunnitelmiin verrattuna katu- ja puistosuunnitelmien hankekohtainen vuorovaikutusprosessi on paikallisempi ja yhteistyöhallintokuntien määrä on vähäisempi. Rakennusvirasto vastaa jatkossakin katu- ja puistosuunnitelmien kansalaisyhteistyöstä.

Verkkopalvelujen kehittäminen

Verkkopalvelujen kehittäminen on kannatettavaa ja se vaatii talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston vahvaa koordinoitua ja kaupunkitasoisten ratkaisujen kehittämistyötä. Kokonaisvaltaista verkkopalvelujen kehittämistä ja asukasosallistumista tukevien kaupunkitasoisten ratkaisujen kehitystyötä tulee kiirehtiä.

Asukkaille suunnatuissa verkkopalveluissa rakennusvirasto hyödyntää seuraavia kaupunkitason verkkopalveluita. Palvelukartassa jaetaan tietoa julkisten rakennusten esteettömyydestä, leikkipuistoista, koira-aitauksista, yleisövessoista ja viraston toimipisteistä. "Kerro kartalla" -palvelu on käytössä aluesuunnitelmien kyselyissä ja suunnitelmien kommentoinnissa sekä lumipalautteessa. Paikkatietopalvelussa

(ptp.hel.fi) on esillä tietoa kaduilla ja puistoissa käynnissä olevista sekä tulevista töistä ja tapahtumista. Asiointiportaali (asiointi.hel.fi) on käytössä tapahtumaluvissa. Asiointiportaalia on tarkoitus hyödyntää jatkossa myös pysäköintivirhemaksujen oikaisuvaatimuksissa ja asukas- ja yrityspysäköintitunnusten muutoksissa. Alkamassa olevaa palauteydin-kehitystyötä rakennusvirasto tulee hyödyntämään laajasti asiakaspalvelusovelluksen jatkokehittämisessä. Lisäksi rakennusvirastolla on käytössä tekstiviestipalvelu asukkaille liukkausvaroituksen ja ajoneuvojen siirron osalta.

Verkkopalvelujen kehittäminen tulee kytkeä toimintaprosessien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Pelkkä ongelmaraportointi auttaa vain yksittäisten ongelmien identifioimisessa ja esimerkiksi lumihaittoja koskeva ”Kerro kartalla” palvelu ei palvele vielä toiminnan ohjaamisessa. Toimintaa ohjaavien prosessien kokonaisvaltainen kehittäminen vaatii toimintatapojen aktiivista ja suunnitelmallista kehittämistä. Pelkkä verkkopalvelun kehittäminen ja käyttöönotto ei riitä.

Rakennusviraston kokemuksen mukaan erillisryhmien, kuten esimerkiksi pyöräilijöiden ja joukkoliikenteen kuljettajien sähköinen kuuleminen antaa osa-alueelta kattavan palautteen. Sähköinen palautekanava täydentää hyvin muuta hallintokuntien ja sidosryhmien yhteistyötä.

Talous- ja suunnittelukeskuksessa käynnissä oleva palauteydistä koskeva kehitystyö luo rajapinnan ja yhteyden mm. sosiaalisen median palveluihin. Palauteydistimen kautta ko. palaute tulee keskitetysti rakennusviraston ja eri hallintokuntien järjestelmiin. Järjestelmien kehittämisresurssien lisäksi verkkopalvelujen vuorovaikutteisuuden lisääminen ja mm. palautteiden käsittely ja vuoropuhelun ylläpito on myös henkilöresurssikysymys.

Rakennusvirasto pyrkii aktiivisesti antamaan toimintaansa liittyvää suunnitelma- ja kartta-aineistoa sekä yleisten alueiden rekisterin aineistoa kuntalaisten käyttöön pääkaupunkiseudun Helsinki Region Infoshare -verkkopalveluun.

Esteettömyyden edistäminen

Demokratiaa lisäävien uusien toimintamallien toteuttamisessa on syytä tiedostaa myös esteettömyys. Esteettömyyden tulee olla yhtenä näkökulmana alueellisen osallistumisen suunnitelmapilotissa. Suunnitteluprosessien vuorovaikutuksessa on tärkeää, että verkkopalvelujen lisäksi tulisi olla muitakin mahdollisuuksia antaa palautetta. Myös asukastilaisuuksien saavutettavuus ja esteettömyys on tärkeää. Lisäksi verkkopalvelut tulee olla selkokielisiä ja ne tulee toteuttaa esteettömästi.

25.04.2012

Kj/5

Käsittely

28.02.2012 Ehdotuksen mukaan

Esittelijän muutokset:

Lisätään päätösehdotukseen erilliseksi kappaleeksi kappaleen 7 jälkeen:

"Rakennusvirasto on tehnyt aktiivista asukasyhteistyötä myös järjestämällä vuosittain kevätsiivoustalkoita ja ottamalla käyttöön vapaaehtoistyön toimintamallin. Vapaaehtoistyössä on mukana tällä hetkellä noin 350 puistokummiä. Vapaaehtoistyö tuo uusia mahdollisuuksia lisätä asukkaiden osallistumista."

Seuraava kappale korvaa päätösehdotuksen kappaleen 14:

"Asukkaille suunnatuissa verkkopalveluissa rakennusvirasto hyödyntää seuraavia kaupunkitason verkkopalveluita. Palvelukartassa jaetaan tietoa julkisten rakennusten esteettömyydestä, leikkipuistoista, koira-aitauksista, yleisövestoista ja viraston toimipisteistä. Kerro kartalla -palvelu on käytössä aluesuunnitelmien kyselyissä ja suunnitelmien kommentoinnissa sekä lumipalautteessa. Paikkatietopalvelussa (ptp.hel.fi) on esillä tietoa kaduilla ja puistoissa käynnissä olevista sekä tulevista töistä ja tapahtumista. Asiointiportaali (asiointi.hel.fi) on käytössä tapahtumaluvissa. Asiointiportaalia on tarkoitus hyödyntää jatkossa myös pysäköintivirhemaksujen oikaisuvaatimuksissa ja asukas- ja yrityspysäköintitunnusten muutoksissa. Alkamassa olevaa palauteyedin kehitystyötä rakennusvirasto tulee hyödyntämään laajasti asiakaspalvelusovelluksen jatkokehittämisessä. Lisäksi rakennusvirastolla on käytössä tekstiviestipalvelu asukkaille liukkausvaroituksen ja ajoneuvojen siirron osalta."

21.02.2012 Pöydälle

Esittelijä

kaupungininsinööri
Raimo K Saarinen

Lisätiedot

Silja Hyvärinen, kehittämispäällikkö, puhelin: 310 38619
silja.hyvarinen(a)hel.fi

Opetuslautakunta 28.02.2012 § 19

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Opetuslautakunta päätti antaa Demokratia-ryhmän loppuraportista kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Lautakunnan lausunnossa otetaan kantaa vain suoranaisesti opetustointia koskeviin toimenpide-ehdotuksiin. Näitä ovat toimenpide-ehdotukset 1, 2, 4, 6 ja 7. Osassa toimenpide-ehdotuksista on jo loppuraportin liitteenä 2 olevassa selvityksessä kerrottu opetustoimen toimenpiteistä koskien erityisesti kouludemokratiaa ja nuorten osallistumista. Tässä lausunnossa on siten vain päivitetty tuota aiemmin annettua tietoa.

Alueellisen demokratian kehittämisosiossa ehdotetaan toimenpiteenä 1, että laaditaan selvitys osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuuksista Helsingissä. Selvityksen pohjalta valmistellaan esitys osallistuvan budjetoinnin kokeilusta. Lisäksi alueellisen demokratian kehittämisosiossa ehdotetaan toimenpiteenä 2, että laaditaan selvitys alueellisen osallistumisen parantamisen mahdollisuuksista Helsingissä. Lautakunta katsoo, että molemmat toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia ja ne liittyvät toisiinsa siten, että toimenpide-ehdotuksessa 2 selvitetään alueellisen osallistumisen parantamismahdollisuuksia Helsingissä yleensä ja toimenpide-ehdotuksessa 1 puolestaan selvitetään alueellisen osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuuksia ja tehdään ehdotus budjetoinnin kokeilusta. Lautakunta toteaa, että lasten ja nuorten vuorovaikutussuunnitelmahankkeessa on kehitetty malleja lasten ja nuorten osallistumiseen omien paikkojensa suunnitteluun (tarkempi kuvaus liitteessä 2). Tällä hetkellä vuorovaikutussuunnitelmaa ei kuitenkaan vielä ole eri virastoissa otettu laajasti käyttöön, eikä siihen ole kaikin osin toiminnan tasolla sitouduttu. Lasten ja nuorten vuorovaikutussuunnitelman toteutuminen edellyttää kaupungin eri virastojen johdon tietoiseksi tekemistä ja sitouttamista, poikkihallinnollisen johtamisen kehittämistä sekä henkilöstön osaamisen vahvistamista. Keskeisiä virastoja ovat ainakin opetusvirasto, nuorisoasiainkeskus, kiinteistöviraston tilakeskus, sosiaalivirasto, liikuntavirasto, kirjasto, rakennusvirasto, kaupunkisuunnitteluvirasto sekä talous- ja suunnittelukeskus.

Lasten ja nuorten mukanaolo alueellisen osallistumisen piloteissa on varmistettava ja niissä tulee hyödyntää jo kehitettyjä lasten ja nuorten osallistumisen malleja. Opetusvirasto on ollut toteuttamassa koulujen pihoihin suuntautuneita vuorovaikutteisia osallistamishankkeita Malminkartanossa, Porolahdessa ja Pukinmäessä. Vireillä on hanke Kallion ala-asteen koulun kanssa. Koulujen sisätiloissa käynnistettiin ”Pamaus 2011” ehdotusten pohjalta jatkokyöskentely koulujen sisätilojen viihtyisyyden parantamiseksi. Opetusvirasto käynnisti kesäkuussa 2011 iltapäivätoiminnassa tilaprojektin, jossa tarkoituksena oli kalustaa yhdeksän koulun iltapäivätoiminnan nykyiset tilat siten, että

ne olisivat yhteisiä opetuksen kanssa. Projektin tarkoituksena oli lisätä iltapäivätoimijoiden, koulujen henkilökunnan ja oppilaiden kuulemista ja osallistamista. Projekti kesti vuoden 2011 loppuun. Saatujen vastausten perusteella voidaan arvioida projektin onnistuneen erittäin hyvin. Iltapäivätoiminnan tilaprojektille toivotaan jatkoa, mutta tämä vaatii rahoituksellista tukea.

Valmistelun avoimuuden lisäämisosiossa on toimenpide-ehdotuksena (4), että kehitetään verkkopalveluja ja lisätään vuorovaikutusta sekä valmistelun avoimuutta, jotta kaupungin tuottama asiakirja- ja muu tietoaaineisto on helposti ja esteettömästi kaupunkilaisten avoimesti käytettävissä ja hyödynnettävissä. Lautakunta katsoo, että nämä suunnitelmat valmistelun avoimuuden lisäämiseksi ovat kannatettavia. Strategisen suunnittelun ja arvioinnin sähköisten ympäristöjen kehittäminen on opetustoimen tietohallinnon uuden linjauksen 2012 – 2015 tavoitteita. Sekä virastohallinnon että koulujen ja oppilaitosten toiminnan suunnittelun ja arvioinnin sähköiset ympäristöt on tarkoitus uusia ja liittää yhteen. Samassa yhteydessä on tilaisuus toimintaprosessien kehittämiseen niin, että strategisesta suunnittelusta tulisi osallistavampi. Tähänkin saakka koulujen ja oppilaitosten oppilaskunnat ovat osallistuneet tavoitteiden asettamiseen ja toteutuneen arviointiin. Myös palveluverkon uudistamisprosessissa kuntalaisten osallistamiselle on luotu kanavia. Opetusvirasto osallistuu myös vuonna 2012 tilakeskuksen koordinoimaan hankkeeseen, jonka tavoitteena on palveluverkkojen poikkihallinnollinen kehittäminen asukaslähtöisesti.

Toimenpide-ehdotukseen 4 liittyen lautakunta toteaa lisäksi, että opetusvirastossa on käytössä palautejärjestelmä, jossa kuntalaiset voivat esittää joko internetissä julkisesti kysymyksiä, antaa palautetta ja tehdä kehittämissuhteita tai saada halutessaan henkilökohtainen vastaus sähköpostilla. Lautakunta katsoo, että valmistelun avoimuutta ja läpinäkyvyyttä lisäisi myös se, että Helsingin kaupunki ottaisi käyttöönsä Kuntaliiton 8.6.2011 hyväksymän suosituksen vaikutusten ennakoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa. Suosituksen mukaan valmistelussa muodostetaan useissa asioissa vaihtoehtoisia ratkaisuehdotuksia, joiden vaikutukset arvioidaan ja tämä arviointitieto esitetään päätösesityksen yhteydessä. Lautakunta katsoo, että valmistelun avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi on tarpeen ottaa käyttöön suosituksen mukainen vaikutusten ennakoarviointi kaupungin päätösten valmistelussa.

Toimenpide-ehdotukseen 6 (valmistelun avoimuuden lisäämisosio) lautakunta toteaa, että kaikilla perusopetuksen kouluilla on käytössä sähköinen Fronter-oppimisympäristö, jota koulut käyttävät oppilaiden kuulemisessa ja osallisuuden tukemisessa. Koulut ovat valmistautuneet yliopiston kokouksiin Fronterissa. Valmistautumiseen on kuulunut

verkossa käytävä keskustelu teemoista sekä kokouksessa käsittelyyn tulevista kannanotoista äänestämisen. Vuoden 2012 Ylipormestarin kokouksia valmistelemaan työskentelyyn on verkossa osallistunut n. 7 000 oppilasta. Fronteria voidaan käyttää osallisuuden lisäämiseen. Sen kautta voidaan koota ideoita, käydä keskustelua, äänestää ja jakaa dokumentteja. Pormestarin oppilaskuntapäivien esityksistä järjestettyyn äänestykseen osallistui 4 500 oppilasta tammikuussa 2012. Toisella asteella äänestys tapahtui Facebookissa. Myös toisen asteen oppilaitoksissa käytetään Fronteria opiskelijoiden osallisuuden lisäämiseen. Lisäksi yhteisöllinen kouluhankkeessa pilotoitiin eräässä peruskoulussa koulun omaa yhteisöllistä mediaa. Kehitystyö tehtiin yhdessä oppilaiden kanssa. Pilotoinnista saatujen kokemusten pohjalta tuotetaan kehittyneempi Hyrrä-alusta laajempaan käyttöön kouluille tavoitteena osallistumisen ja osallisuuden edistäminen ja näkyvyyden lisääminen koulu yhteisössä, myös informaalisti. Toisella asteella käytetään yhteisöllistä mediaa (wikit, blogit, facebook jne) sekä oppilashuollossa että pedagogisessa toiminnassa. Lisäksi videopohjaisten etäneuvotteluratkaisujen käyttöä kehitetään ja yhtenä ajatuksena on ollut käyttää sitä asiantuntijoiden, koulujen ja oppilaitosten sekä luokkien ja ryhmien välisessä dialogissa. Wilma- ja Winha-ympäristöä käytetään koulun ja kodin väliseen viestintään ja sen sisällä on tiedotettu mm. vanhemmille tai yhdessä lapsille ja vanhemmille kohdennetuista kyselyistä. Tietohallinnon linjausten toteutumisen seuranta ja edelleen kehittämistä varten perustetaan edustuksellisia foorumeita, joita voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti. Jotta Fronterissa käytävä keskustelu vaikuttaisi päätöksentekoon, opetuslautakunnan jäsenillä ja varajäsenillä tulisi olla soveltuvin osin vapaa pääsy Fronteriin

Toimenpide-ehdotuksena 7 (valmistelun avoimuuden lisäämisosio) esitetään, että laaditaan selvitys ns. demokratiatiloista ja niiden käytön kustannuksista. Lautakunta toteaa, että opetusvirasto myöntää koulu- ja oppilaitostiloja ilta- ja vapaa-ajankäyttöön erilaiseen kokoontumis- ja harrastetoimintaan. Virasto pyrkii kehittämään jatkuvasti toimintaansa niin, että tilojen saavutettavuus helpottuu ja niiden käyttöaste kasvaa. Lautakunta pitääkin tärkeänä, että kaupungin tilat ovat mahdollisimman tehokkaassa käytössä ja kaupunkilaisten saavutettavissa. Opetusvirasto osallistuu Helsingin kaupungin tilavaraustyöryhmän työskentelyyn. Tämä työryhmä selvittää alkukeväästä 2012 mahdollisuuksia yhtenäistää kaupungin erilaisia tilanvarausjärjestelmiä. Tavoitteena on varausjärjestelmien harmonisointi ja vapaana olevien tilojen helppo seurattavuus erityisesti asiakasnäkökulmasta.

Käsittely

28.02.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

25.04.2012

Kj/5

Keskustelu.

Jäsen Gorschkow-Salonranta ehdotti, että päätösehdotuksen 7. kappaleen ("Toimenpide-ehdotuksen 6...") loppuun lisätään seuraavaa:

"Jotta Fronterissa käytävä keskustelu vaikuttaisi päätöksentekoon, opetuslautakunnan jäsenillä ja varajäsenillä tulisi olla soveltuvin osin vapaa pääsy Fronteriin."

Esittelijä otti ehdotuksen omakseen.

Hyväksyttiin esittelijän muutettu ehdotus.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Rauno Jarnila

Lisätiedot

Leena Oulasvirta, laatupäällikkö, puhelin: 310 80563
leena.oulasvirta(a)hel.fi

Kaupunginmuseon johtokunta 28.02.2012 § 23

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Kaupunginmuseon johtokunta päätti antaa Demokratia-ryhmän 1.11.2011 valmistuneesta loppuraportista seuraavan lausunnon:

Demokratia-ryhmän loppuraportti sisältää useita hyviä ehdotuksia kaupunkilaisten demokraattisten vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi ja laajentamiseksi vastaten siten valtuuston hyväksymän strategiaohjelman 2009-2012 tavoitteita.

Johtokunta pitää hyvänä mm. toimenpiteen 2 (alueellisen osallistumisen parantaminen) kohdalla esitettyä kokeellista toimintatapaa, jossa pilottien ja kokeilujen kautta voidaan etsiä toimivia menettelyjä. Johtokunta pitää tärkeänä, että jatkoselvityksissä myöskään vakiintuneita ja hyviksi havaittuja alueellisia vuorovaikutusfoorumeita, kuten vaikkapa ylipormestarin asukasillat, ei hylätä vaan pyritään kehittämään edelleen asukkaiden kuulemiseksi.

Useisiin toimenpide-esityksiin liittyy toimintatapojen uudistamista hallintokunnissa. Tämä näkyy mm. toimenpide 4:ssä, jonka mukaan "Kehitetään verkkopalveluja ja lisätään vuorovaikutusta sekä valmistelun avoimuutta, jotta --- asiakirja- ja muu tietoaaineisto on helposti ja esteettömästi kaupunkilaisten avoimesti käytettävissä ja hyödynnettävissä." Toimenpide edellyttää myös hallintokuntien asukas- ja yhteisöosaamisen edelleen kehittämistä, jota ei raportissa ole

nostettu erityisesti esille, vaikka raportin s. 6 todetaankin ”henkilöstöä kannustetaan vuoropuheluun asukkaiden kanssa”. Vuorovaikutus- ja osallistamisosaaminen tulee ottaa huomioon jatkossa entistä vahvemmin henkilöstön toimenkuvissa, koulutuksessa ja rekrytoinnissa, mikäli tässä halutaan aidosti onnistua.

Kaupunginmuseon rooli demokratian vahvistamisessa liittyy erityisesti periaatteeseen demokraattisesta oikeudesta kulttuuriperintöön, ja kulttuuriperinnön saavutettavuuteen sekä saatavuuteen. Vapaa pääsy museoiden näyttelyihin, kulttuuriperinnön äärelle, on yksi keskeinen keino turvata tämän periaatteen toteutumista. Kaupunginmuseo tuottaa ja jakaa tietoa kulttuuriperinnöstä eri keinoin ja tarjoaa strategiaohjelman tavoitteiden mukaisesti kaupunkilaisille alueellisen identiteetin rakennusaineita sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Kaupunkilaisten kuulemista, osallisuutta pyritään museon eri toiminnoissa edistämään ja toimintoja jalkauttamaan myös museon toimipisteiden ulkopuolelle, eri kaupunginosiin liittyvien hankkeiden kautta. Etsitään uusia yhteistyömuotoja kansalaisjärjestöjen kanssa. Useita demokratian vahvistamiseen liittyviä tavoitteita on mukana myös vuoden 2011 lopulla hyväksytyssä kulttuuristrategiassa.

Toimenpide 4:n mukaan kootaan läpileikkaus kaikista verkkopalveluhankkeista ja suunnitelmista, joita hallintokunnat kehittävät tällä hetkellä. Kaupunginmuseolla on suunnittelu- ja toteutusvaiheessa oleva Kokoelmat verkkoon -hanke, jossa museon kokoelma- ja kulttuuriympäristötietokantoja avataan asiakasliittymän kautta verkkoon ja mahdollistetaan myös pilottivaiheessa valokuvien verkkokauppa. Jo nykyisin museon verkkosivuilla on avoin pääsy useisiin kaupunginosien kulttuuriympäristön inventointeihin ja monipuolisiin verkkonäyttelyihin, joilla edistetään kulttuuriperinnön saavutettavuutta.

Kaupunginmuseon johtokunta puoltaa Demokratia-ryhmän esittämien toimenpiteiden toteuttamista kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti.

Esittelijä

museonjohtaja
Tiina Merisalo

Lisätiedot

Tiina Merisalo, museonjohtaja, puhelin: +358 9 310 36485
tiina.merisalo(a)hel.fi

Suomenkielisen työväenopiston jk 28.02.2012 § 19

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

25.04.2012

Kj/5

Päätös

Kaupunginhallitus on pyytänyt johtokunnalta lausuntoa Demokratia-ryhmän loppuraportista 29.2.2012 mennessä ((HEL 2011-002909 T 00 00 02, Khs 2011-207). Johtokunta antanee asiasta seuraavan lausunnon:

Työväenopiston johtokunta katsoo, että Demokratia – ryhmän raportti on oikeansuuntainen ja toteutuessaan parantaa demokratian toteutumista. Työväenopisto voi järjestää vapaan sivistystyön koulutusta aikuisille esimerkiksi seuraavissa ehdotetuissa toimenpiteissä:

Osallistuva budjetointi: Opisto voi tarvittaessa järjestää kuntalaisille koulutusta, missä voidaan tehdä yhteistyötä muiden kaupungin toimijoiden kanssa.

Alueellisen osallistumisen parantaminen: Opisto voi tarvittaessa olla mukana järjestämässä alueellisia tilaisuuksia.

Osallistumisen ja vaikuttamisen opas: Opisto voi olla mukana järjestämässä koulutusta ja tilaisuuksia oppaaseen liittyen.

Demokratiatilat: Opiston tiloja voidaan käyttää demokratiatiloina, milloin ne ovat vapaat omasta toiminnasta. Opisto voi tarvittaessa sijoittaa omaa toimintaansa muihin demokratiatiloihin.

Työväenopiston roolia yhteiskunnallisten asioiden käsittelyn ja demokratian edistäjänä voidaan kehittää. Keskustelutilaisuuksien ja luentojen lisäksi yhteiskunnallisia kysymyksiä voidaan tuoda esille myös muiden ainealojen kuten teatterin, kotitalouden ja ympäristökasvatuksen keinoin. Lisäksi opisto edistää jo nykyisinkin erityisryhmien, kuten maahanmuuttajien, vanhusten ja vammaisten, mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Lisäksi on tarve kehittää kuntalaisten mahdollisuutta antaa palautetta työväenopiston toiminnasta ja tehdä kurssitarjontaan tai muuhun toimintaan liittyviä ehdotuksia. Tämä voidaan tehdä yhteistyössä muiden kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia kehittävien toimijoiden kanssa.

Esittelijä

johtava rehtori
Taina Törmä

Lisätiedot

Taina Törmä, johtava rehtori, puhelin: 310 88501
taina.torma(a)hel.fi

Asuntolautakunta 16.02.2012 § 12

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Asuntolautakunta päätti antaa Demokratia-ryhmän loppuraportista seuraavan lausunnon:

Kuntalaisten osallistumisaktiivisuuden lisääminen on tärkeä strateginen tavoite

Kaupungin strategiaohjelmassa demokratian ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen on ollut yksi keskeisistä kohteista. Demokratia-ryhmä on raportoinut tähän mennessä toteutetuista hyvistä käytännöistä, joista on runsaasti esimerkkejä mm. nuorisotyössä ja koulumaailmassa.

Näyttää siltä, että sähköisen kuulemisen ja vaikuttamisen verkkopalveluja sekä alueellisia asukaspaneelleja olisi syytä kehittää ensisijaisesti. Näistä saadaan myös välineitä suoran ja edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten toteuttamiseen ja tukemiseen.

Kuntalaisen tiedonsaanti ja päätöksenteon avoimuus

Kehitettäessä kanavia vaikuttamiseen on syytä muistaa, että toimivan järjestelmän edellytyksenä ovat hyvät tiedonsaantimahdollisuudet ja hallinnollisen päätöksentekojärjestelmän läpinäkyvyys. Verkkopalvelujen kehittämisessä tulisi siis huomioida, että hyvä ja esteetön tiedonsaanti on edellytys päätöksentekoon osallistumiselle. Osallistumisen ja tiedonsaannin palveluja onkin syytä kehittää samanaikaisesti siten, että asian tietosisältö ja tausta on saatavilla palaute- ja osallistumiskanavan yhteydessä.

Vuokralaisdemokratiaa voidaan kehittää ja vahvistaa verkkopalveluilla

Helsingin kaupungin vuokralaisdemokratian tarkoituksena on antaa asukkaille päätösvaltaa ja vaikutusmahdollisuus omaa asumistaan koskevissa asioissa sekä lisätä asumisviihtyvyyttä ja edistää vuokralojen kunnossapitoa ja hoitoa.

Asukkaiden osallistumisaktiivisuutta voitaisiin lisätä verkkopalvelujen avulla kohtuullisin kustannuksin ja yhtiön ja asukkaiden yhteiskehittelyllä. Hyvin tehdyt kanavat helpottavat osallistumista, koska se ei ole aikaan tai paikkaan sidottua. Valtaosa kaupungin vuokralaisista saadaan verkkopalvelun piiriin jos järjestelmä toteutettaisiin Helsingin kaupungin asunnot Oy:n ja sen alueyhtiöiden yhteisenä asiointiportaalina. Palvelu tavoittaisi noin 90 000 kaupungin vuokralaista. Järjestelmän isäntä olisi Helsingin kaupungin asunnot Oy.

Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet paranevat tulevaisuudessa

---

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

25.04.2012

Kj/5

Kaupunginhallitus on käynnistänyt suhteellisen laajan jatkotoimenpideohjelman kuntalaisdemokratian ja kuntalaisten osallistumisen edistämiseksi. Toimenpide osoittaa, että asia koetaan poliittisesti erittäin tärkeäksi ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet tulevat paranemaan tulevaisuudessa.

Käsittely

16.02.2012 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä muutti ehdotustaan lisäämällä kuudennen kappaleen ensimmäisen lauseen loppuun seuraavaa: "kohtuullisin kustannuksin ja yhtiön ja asukkaiden yhteiskehittelyllä".

Esittelijä

osastopäällikkö
Markku Leijo

Lisätiedot

Marjo Tapana, apulaisosastopäällikkö, puhelin: 310 34222
marjo.tapana(a)hel.fi
Markku Leijo, osastopäällikkö, puhelin: 310 34159
markku.leijo(a)hel.fi

Eläintarhan johtokunta 16.02.2012 § 11

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Eläintarhan johtokunta päätti antaa seuraavan lausunnon demokratiaryhmän loppuraportista:

Eläintarhan johtokunta toteaa, että on hyvä, että suunnitelma ja selvitys alueellisen demokratian kehittämiseksi, suoran demokratian edistämiseksi ja valmistelun avoimuuden lisäämiseksi on vihdoinkin tehty kaupungin hallinnossa.

Raportissa esitetyt toimenpiteet ovat hyviä ja kannatettavia. Eläintarhan johtokunta haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota ja lausua oman näkökantansa erityisesti seuraavien toimenpiteiden osalta:

Raportin kohta 4 Valmistelun avoimuuden lisääminen

Toimenpide 4:

Kehitetään verkkopalveluja ja lisätään vuorovaikutusta sekä valmistelun avoimuutta, jotta kaupungin tuottama asiakirja- ja muu tietoaineisto on helposti ja esteettömästi kaupunkilaisten avoimesti käytettävissä ja hyödynnettävissä.

Toimenpiteen 4 kohdalla raportissa todetaan, että ”Kaupungin tarjoamia osallistumis-, vuorovaikutus- ja palautepalveluja kehitetään ja helppokäyttöisyyttä lisätään (henkilöstön palautekanava esimerkkinä) sekä tehostetaan osallistumisviestintää. Kootaan läpileikkaus kaikista verkkopalveluhankkeista ja suunnitelmista, joita hallintokunnat kehittävät tällä hetkellä. Selvityksen pohjalta laaditaan toimintasuunnitelma kansalaisten voimaannuttamisesta verkossa ja valitaan kärkihankkeet 31.3.2012 mennessä.”

Korkeasaaren eläintarha on mielellään mukana osallistumis-, vuorovaikutus- ja palautepalvelujen kehittämistyössä. Korkeasaari näkee hyvin kannatettavana, että helsinkiläiset osallistetaan ”meidän Korkeasaaren” rakentamiseen osana Korkeasaaren kehittämistä ja yleissuunnitelmatyötä.

Korkeasaaren ensimmäinen osallistamispilotti voisi olla Kalasataman metroasemalle sijoittuva Korkeasaaritila, jonka yksi tärkeä kohderyhmä ovat nuoret. Korkeasaari voisi osallistaa nuoria ja muutoinkin helsinkiläisiä tilan ja siellä tarjolla olevien sisältöjen suunnittelussa. Samalla Korkeasaari voisi sitouttaa nuoria lajiensuojelun tematiikkaan. Korkeasaari tekisi tämän mielellään yhteistyössä Ruudin kanssa.

Korkeasaaren yleissuunnitelmatyön yhteydessä osallistamista voitaisiin harjoittaa laajemminkin esim. sosiaalisen median (mm. twitter ja Facebook) kautta. Samalla Korkeasaari saisi rakennettua Korkeasaari-brändiä kansainvälisestikin. Korkeasaari haluaisi olla tällä yksi ”kansalaisten voimaannuttaminen verkossa” kärkihankkeista sillä edellytyksellä, että virastolle myönnetään lisärahoitus hankkeen toteuttamiseksi.

Raportissa todetaan myös toimenpiteen 4 kohdalla, että ”Laaditaan suunnitelma siitä, miten digitaalisessa muodossa oleva kaupungin tuottama asiakirja- ja muu tietoaaineisto on kaupunkilaisille mahdollisimman saavutettavaa ja kaupungin ulkopuolisessa toiminnassa jatkohyödyntämisen mahdollistavaa.”

Korkeasaari on tässäkin mielellään mukana siten, että Korkeasaaren kehittämiseen liittyvä yleissuunnitelmatyö tehdään läpinäkyväksi ja siihen liittyvät dokumentit viedään julkisesti esille. Tiedotuskanavana hyödynnetään jo olemassa olevia foorumeita eli mennään sinne, missä ihmiset ovat jo tottuneet vaikuttamaan omilla nimillään ja jotka ovat tiloja, joita he seuraavat päivittäin.

Raportin toimenpide-esitys 7: Laaditaan selvitys ns. demokratiatiloista ja niiden käytön kustannuksista.

Korkeasaaren eläintarha pohtii, että onko sillä tulevaisuudessa mahdollisuus tarjota tiloja lajien/luonnon/ympäristösuojelun eteen

25.04.2012

Kj/5

tekeville kansalaisjärjestöille ja mahdollisuutta olla rakentamassa heidän kanssaan yhteistyössä kansalaisfoorumia.

Lopuksi eläintarhan johtokunta toteaa, että alueellisen demokratian kehittämis- ja edistämistyössä kaupungin hallinnossa on syytä seurata tarkasti kuntarakenneuudistusta, jotta päällekkäiseltä hallinnolliselta työltä vältytään. Kuntalain ja kuntien rakenneuudistuksen yhteydessä on hyvä mahdollisuus kehittää myös kuntien itsehallintoa ja pohtia keinoja paikallisen demokratian vahvistamiseen.

Esittelijä

eläintarhan johtaja
Jukka Salo

Lisätiedot

Jenni Ahtiainen, va. hallintopäällikkö, puhelin: 310 78475
jenni.ahtiainen(a)hel.fi
Jannika Joutsenniemi, Markkinointipäällikkö, puhelin: 310 64047
jannika.joutsenniemi(a)hel.fi

Palmia-liikelaitoksen jk 16.02.2012 § 12

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Johtokunta päätti antaa asiassa seuraavan sisältöisen lausunnon:

Terveyslautakunta 14.02.2012 § 32

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Terveyslautakunta päätti antaa Demokratia-ryhmän loppuraportista seuraavan esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

”Demokratia-ryhmän loppuraportissa esitetään useita hyviä ehdotuksia alueellisen demokratian kehittämiseksi, suoran demokratian edistämiseksi, valmistelun avoimuuden lisäämiseksi ja edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten parantamiseksi.

Helsinki on suuri kaupunki, jossa alueellisen demokratian ja asukkaiden osallisuuden mahdollistaminen asettaa hallintokunnille haasteita. Edustuksellisen demokratian lisäksi tarvitaan sen vuoksi suoran demokratian ja uudenlaisten osallisuusratkaisujen käyttöä. Uudenlaisten ratkaisujen ei tarvitse merkitä uusia hallinnollisia ratkaisuja, vaan nykyisten informaatio-, kuulemis-, osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmien kehittämistä ja selkeyttämistä.

Tärkeätä myös on, että asukkaat tietävät, mistä he löytävät halutessaan tietoa osallistumismahdollisuuksistaan. Tämän vuoksi Demokratia-ryhmän esittämä ehdotus, että kaupunki tuottaisi verkkoon ja myös paperiversiona saatavilla olevan kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen oppaan, on kannatettava.

Lisäksi kaupungin valitsema linja, että kaupungin osallistumisjärjestelmää kehitetään vaiheittain kohti yleistä osallistumisportaalia, on hyvä. Tämä linjaus tulee ottaa huomioon parhaillaan käynnissä olevassa hel.fi-sivuston uudistamistyössä.

Demokratia-ryhmä esittää yhtenä toimenpiteenä, että kaupunki kehittää verkkopalveluja ja lisää vuorovaikutusta ja valmistelun avoimuutta. Terveyskeskuksen strategisena tavoitteena on lisätä terveydenhuollon sähköisiä palveluja. Tällä hetkellä sähköisiä palveluja on tarjolla suun terveydenhuollossa ja opiskeluterveydenhuollossa. Seuraavassa vaiheessa sähköisiä palveluja on tarkoitus laajentaa terveysasemien, neuvoloiden ja kaupunginsairaalan asiakkaiden käyttöön. Kaikki terveyskeskuksen tarjoamat sähköisen asiointin palvelut on koottu kaupunkiyhteiselle asiointi.hel.fi-alustalle, jotta asukkaat löytävät nämä palvelut yhdestä paikasta.

Demokratia-ryhmän loppuraportissa todetaan, että kaupungin verkkopalveluja kehitettäessä tulee tehdä yhteistyötä muiden julkisten palvelun tuottajien kanssa ja esimerkkinä tällaisesta yhteistyöstä mainitaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Palveluvaaka-verkkopalvelu (www.palveluvaaka.fi).

Palveluvaaka-verkkopalvelun tavoitteena on tarjota tietoa kansalaisille siitä, miten sosiaali- ja terveysterveystoimet toimivat. Sen tarkoituksena on mahdollistaa asukkaille eri toimipaikkojen vertailu, sosiaali- ja terveysalan tilastotietojen tarkastelu sekä palvelujen arviointi.

Tässä vaiheessa palvelu ei vielä sisällä kattavia tietoja. Tiedot perustuvat kansallisesti kerättyihin rajallisiin tietoihin. Jatkossa palvelun tietoja on kuitenkin tarkoitus täydentää, kun vertailukelpoista tietoa on saatavilla. Kansallisten verkkopalvelujen haasteena on kattavien tietojen keruu ja niiden ylläpito. Kansallisen avohoidon tilastotietojen uudistuksen myötä tämä tilanne mahdollisesti parantuu, kun tiedot toimitetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle automaattisesti suoraan salattuina tietoina potilastietojärjestelmistä.

Asukkaiden osallistumismahdollisuuksia pohdittaessa kannattaa myös arvioida, voitaisiinko sosiaalisen median välineitä hyödyntää hallinnon, suunnittelun ja kehittämistyön tarvitseman tiedon luomisessa ja jakamisessa. Kuten Demokratia-ryhmän loppuraportissa todetaan, pääkaupunkiseudulla Helsinki Region Infoshare www.hri.fi-verkkopalvelu on hyvä esimerkki palvelusta, jossa avoin tieto antaa

25.04.2012

Kj/5

halukkaille mahdollisuuden tehdä tiedon perusteella omia analyyseja ja laatia sen perusteella vaihtoehtoisia esityksiä kaupungille.

Demokratia-ryhmän loppuraportissa esitetään, että Helsingissä kokeillaan osallistuvaa budjetointia ja valmistellaan vaihtoehtoisia esityksiä alueellisen osallistumisen hankkeista. Kokeilujen kautta eteneminen on hyvä vaihtoehto, koska tällöin on mahdollista löytää sellaiset valmistelun ja päätöksenteon menetelmät, joilla parhaiten tavoitetaan ja välitetään asukkaiden näkemyksiä.

Alueellisen osallisuuden kehittämisen rinnalla tulee kuitenkin aina varmistaa, että kaikilla kaupungin alueilla on yhdenvertaiset ja yhtä kattavat aloite-, palaute- ja vaikuttamisjärjestelmät. Parhaiten tämä taataan kehittämällä ja ottamalla käyttöön kaupunkiyhteisiä sähköisiä järjestelmiä, kuten kaupungin suunnittelema palautejärjestelmä, jota terveyskeskus pilotoi syksyllä 2012.

Terveyslautakunta korostaa, että kaikessa kaupungin hallinnossa, myös terveyskeskuksen, tulee olla lähtökohtana asukasvaikuttamiseen panostaminen ja päätöksenteon läpinäkyvyys ja terveyspalvelujen kehittämisen lähtökohtana asukaslähtöisyys.

Terveysvaikutusten arviointi

Alueellisen demokratian ja osallisuuden vahvistaminen saa aikaan myönteisiä terveysvaikutuksia parantamalla alueellisten terveystarpeiden huomioon ottamista terveyspalvelujen suunnittelussa ja kohdentamisessa. Erityisesti tulee varmistaa syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ja siten turvata osallisuus ja myönteiset terveysvaikutukset myös tälle väestönosalle. "

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Jaana Juutilainen-Saari, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 42240
jaana.juutilainen-saari(a)hel.fi

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta 14.02.2012 § 24

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Kaupunginhallitus asetti 4.4.2011 Demokratia –ryhmän, jonka tehtävänä on ollut valmistella toimenpiteitä kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Ryhmän työn pohjana on kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet kansalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi. Tämän valtuustokauden aikana on tarkoitus kehittää sähköisen kuulemisen ja vaikuttamisen verkkopalveluja ja luoda alueellisia asukaspaneelleja. Lisäksi halutaan parantaa edustuksellisen demokratian toimintaedellytyksiä ja tehdä suoran demokratian toteuttaminen mahdolliseksi.

Ryhmä esittää kymmentä toimenpidettä, joiden pohjalta käynnistetään jatkotoimenpiteinä selvityksiä ja esitetään suunnitelmia. Näitä ovat osallistuva budjetointi, pilottisuunnitelma alueellista osallistumista varten, periaatteet kansanäänestyksen järjestämistä varten, hallintokuntien verkkohankkeet, koulujen sähköiset palvelut ja ns demokratiatilojen käyttö ja kustannukset

Kaupunginhallitus päätti lisäksi, että edustuksellisen demokratian toimintaedellytysten parantamista koskevat toimenpide-ehdotukset valmistelaan erikseen osana kaupunginvaltuuston strategiaohjelman 2013-2016 valmistelua.

Edellytys yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle ja osallistumiselle mahdollisuus ja taito käyttää digitaalisia viestimiä. Kulttuurikeskuksen Kontulan ostoskeskuksella ylläpitämä Kontupiste perustettiin Urban II –yhteisöaloiteohjelman resursseilla vuonna 2002. Kontupisteen yhtenä tehtävänä on ollut tarjota Internet – yhteyksiä ja koulutusta. Koulutus on yhdistetty kulttuurisiin sovelluksiin ja alueellisesti vaikuttaviin sisältöihin. Esimerkiksi Albumit Auki – verkkosivustoon tallennettiin asukkaiden valokuvia ja rakennettiin kollektiivisten muistojen kautta kuvaa kaupunginosasta.

Mellunkylä on yksi aktiivisimmista Helsingin kaupunginosista, jossa vuorovaikutuksen ja viestinnän merkitys näkyy paikallisessa kehittämisessä. Alueen toimintaverkostot ovat tiheät kuten Mellunkylälehti, radio Kontula ja oma alueportaali. Nämä ovat välttämättömiä asukkaiden vetämiseksi mukaan paikalliseen vaikuttamiseen ja toimintaan. Paikallistiedotuksessa asukkaiden rooli on ratkaiseva.

Toiminta on johtanut Kontulatalon perustamiseen, jossa sosiaaliviraston Sympis, kulttuurikeskuksen Kontupiste ja asukastilat toimivat yhdessä. Tässä ”osallistumisympäristössä” paikallisesti syntyneitä ideoita voidaan työstää eteenpäin. Monipuoliset asukastilat ovat ehdoton edellytys osallisuutta edistävälle toiminnalle. Kontulatalo, joka pohjautuu hallintokuntien sekä asukas- ja yrittäjäyhteisöjen

kumppanuuteen on toimiva malli, joka kuitenkin taloudellisista syistä ollut vaarassa päättyä.

Kulttuurikeskuksen jakamat lähikulttuuriavustukset mahdollistavat vuosittain lukuisia ruohonjuuritason tapahtumia ja toimivat matalan kynnyksen tukena kansalaisten oma-aloitteeseen kulttuuritoimintaan. Hyvänä esimerkkinä mm. erilaiset kaupunginosajuhlat.

Kulttuuri on hyvä kansalaisten aktivoinnin väline. Esimerkkinä tästä on kulttuurikeskuksen selvittämä Lyonin kaupungin kulttuurihallinnon soveltama yhteisöllisyyteen tähtäävä malli. Siellä kulttuurilaitokset jalkautuvat haasteellisiin kaupunginosiin erilaisilla vuorovaikutteisilla hankkeilla. Asukkaat saavat kosketuksen uuteen tapaan hahmottaa maailmaa ja laitokset uusia yleisöjä.

Kaupunginkirjaston 37 kirjaston verkko on kokonaisuudessaan muistiossa mainittua demokratiatilaa, sillä se on kaikille avointa. Lisäksi lähes jokaisessa kirjastossa on varattavissa ilmaista tai huokeaa tilaa erilaisille kokouksille ja koulutuksille. Tätä käyttävät niin puolueet, ja aatteelliset kuin muutkin yhdistykset hyväkseen. Tilojen käytölle on olemassa selkeät ohjeet ja säännöt. Tiloja voidaan käyttää myös monenlaiseen näyttelytoimintaan, mm. kaavamuutosten yms. asioiden esittelyyn. Useita kirjastotiloja käytetään myös ennakoäänestys- ja äänestyspaikkoina.

Tiloissaan kirjasto tarjoaa kuntalaisten käyttöön n. 450 internet-yhteydellä, tekstin- ja kuvan käsittelyohjelmilla ja oheislaitteilla varustettua tietokonetta kaikissa toimipisteissään. Kirjasto tarjoaa näihin liittyvää henkilökohtaista tai ryhmissä tapahtuvaa opastusta ja koulutusta maksutta. Kirjaston toiminta tähtää siihen, että kaikilla väestöryhmillä olisi mahdollisuus ja taito saada tietoa sekä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimintaan myös tietoverkkojen kautta. Tämän toiminnan kärkihankkeita ovat Lasipalatsin Kohtaamispaikka ja joulukuussa 2011 avattu Myllypuron mediakirjasto.

On tärkeää ettei asukkaiden osallistumista typistetä vain mielipiteiden kuulemiseksi. Arabianranta-Toukolassa ja Maunulassa on onnistuttu rakentamaan luovia osallistumisympäristöjä, joissa paikallisia ideoita on jalostettu muun muassa liikenne- ja palvelusuunnittelun sekä kulttuuritoiminnan tarpeisiin.

Käsittely

14.02.2012 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Hannu Oskala: Kulttuurikeskuksen jakamat lähikulttuuriavustukset mahdollistavat vuosittain lukuisia ruohonjuuritason tapahtumia ja

25.04.2012

Kj/5

toimivat matalan kynnyksen tukena kansalaisten oma-aloitteeseen kulttuuritoimintaan. Hyvänä esimerkkinä mm. erilaiset kaupunginosajuhlat.

Kannattajat: Johanna Sydänmaa. Lautakunta hyväksyi lisäyksen yksimieleisesti.

Esittelijä

vs. kulttuurijohtaja
Veikko Kunnas

Lisätiedot

Marianna Kajantie, osastopäällikkö, puhelin: 310 37002
marianna.kajantie(a)hel.fi

Ari Tolvanen, suunnittelija, puhelin: 310 37008
ari.tolvanen(a)hel.fi

Mikko Vainio, kirjastotoimen apulaisjohtaja, puhelin: 310 85538
mikko.vainio(a)hel.fi

Pelastuslautakunta 14.02.2012 § 31

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Pelastuslautakunta päätti antaa Demokratia-ryhmän loppuraportista seuraavan lausunnon:

Pelastuslautakunta pitää erinomaisena, että Helsingin kaupunki pyrkii kehittämään kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksia osallistua kaupungin kehittämiseen ja toiminnan ohjaamiseen nykyistä alueellisemmin ja monikanavaisemmin.

Osallistumismahdollisuuksia lisättäessä on tärkeää, että uudet järjestelmät ovat kokonaisuutena kustannustehokkaita, helposti lähestyttäviä ja riittävän kuntalaismassan saavuttavia, jotta paikallisdemokratiaan osallistuminen käytännön tasolla saavuttaa sille suunnitellut osallistumistavoitteet.

Turvallisuuskulmasta on huomioitava, että mm. pelastuslaitos ja eräät muut kaupungin virastoista hoitavat tehtäviä, joiden toimintaedellytysten tulee säilyä myös yhteiskunnallisissa poikkeusoloissa ja kriiseissä. Kaikkeaa kaupungin toimintaan liittyvää tietoa ei ole syytä saattaa vapaasti saataville avoimiin verkkoihin, jotta voidaan välttää erilaisten tietojen yhdistäminen kaupungin turvallisuutta mahdollisesti heikentävällä tavalla.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska asia koskee valmistelua (KL 91 §).

25.04.2012

Kj/5

Esittelijä

va pelastuskomentaja
Jorma Lilja

Lisätiedot

Henri Nordenswan, hallintopäällikkö, puhelin: 310 30010
henri.nordenswan(a)hel.fi

Direktionen för svenska arbetarinstitutet 14.02.2012 § 15

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Beslut

I enlighet med beslutsförslaget.

Föredragande

rektor
Gunborg Gayer

Upplysningar

Moa Thors, biträdande rektor, telefon: 310 70077
moa.thors(a)arbis.hel.fi

Teknisen palvelun lautakunta 09.02.2012 § 12

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Teknisen palvelun lautakunta päätti antaa esityksen mukaisen lausunnon kaupunginhallitukselle koskien demokratia-ryhmän loppuraporttia 1.11.2011.

Esittelijä

vs. toimitusjohtaja
Kirsi Remes

Lisätiedot

Kirsi Remes, yksikönjohtaja, puhelin: 310 39270
kirsi.remes(a)hel.fi

Taidemuseon johtokunta 07.02.2012 § 8

HEL 2011-002909 T 00 00 02

Päätös

Taidemuseon johtokunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
http://www.hel.fi/hallintokeskus

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Demokratia-ryhmän loppuraportissa on kiitettävästi käsitelty erilaisia tapoja ja keinoja, joilla kaupunkilaisten vaikuttamismahdollisuuksia kunnalliseen päätöksentekoon voidaan parantaa.

Avoimuuden ja varhaisen vaikuttamisen kehittämistoimenpiteitä varten tehdyt ehdotukset ja suunnitelmat ovat demokratian lisäämisen kannalta merkittäviä. Sähköisen viestinnän vahvistaminen ja verkossa julkaistun tiedon merkitys tässä prosessissa on oleellinen.

Alueellisten paneelien ja keskustelutilaisuuksien järjestäminen tukee pyrkimyksiä kansanvallan lisäämiseen kaupungin ja sen eri alueiden kehittämiseksi. Katu- ja puistoalueiden suunnittelussa taidemuseo tekee tiivistä yhteistyötä rakennusviraston kanssa julkisen taiteen hankkeissaan. Hankkeet ovat siten luontevasti osana rakennusviraston toteuttamaa aluesuunnittelua ja siihen liittyviä käytäntöjä jatkossakin.

Osallistuvan budjetoinnin käyttöönotto olisi paikallishallinnon toimivuuden parantamisessa merkittävä uudistus. Neuvoa-antavien kansanäänestysten järjestäminen on kannatettavaa asukkaiden elinympäristöön merkittävästi vaikuttavissa asioissa.

Sähköisen tiedonhaun ja verkkopalvelujen kautta jaettavan informaation lisääminen ja näiden palvelujen helppokäyttöisyys ovat nyky-yhteiskunnan perusvaatimuksia. Kaikki toimenpiteet näiden vaikuttamiskanavien parantamiseksi ja kehittämiseksi ovat äärimmäisen tärkeitä. Raportissa on kiitettävällä tavalla huomioitu nuorten ottaminen mukaan jo valmisteluvaiheessa heitä itseään koskevissa päätöksissä, tästä esimerkkinä RuutiExpo, jonka avulla kouluikäisiä voidaan lähestyä heidän omalla kielellään. Raportissa on edelleen kiinnitetty hienosti huomiota sähköisen viestinnän kehittämiseen koulujen opetuksessa.

Selvityksen tekeminen eri hallintokuntien verkkopalveluista ja -suunnitelmista sekä kärkihankkeiden valitseminen niiden joukosta on tärkeää. Kaupungin omien toimitilojen aktiivinen ja tehokas käyttö kaupunkilaisten kokoontumispaikkoina on hyvä selvittää, kuten raportissa todetaan.

Kuntauudistukseen liittyvistä erittäin laajoista kysymyksistä taidemuseon johtokunta voi lausua kantansa suunnitelmien edistyttyä pidemmälle. Pääkaupunkiseudun yhteistyö on kulttuurin alalla ollut jo nyt merkittävää; taidemuseon on Uudenmaan aluetaidemuseo ja on siinä roolissa kehittänyt omalta osaltaan jo kuntien välistä tiedonjakoa ja päätöksentekoa.

Esittelijä

hallintopäällikkö, vs. taidemuseon johtaja
Pia Uljas

25.04.2012

Kj/5

Lisätiedot

Erja Pusa, intendentti, puhelin: 310 87006
erja.pusa(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566